

MARATHON

4/2020

číslo 164

**Teoretický časopis věnovaný otázkám postavení
člověka ve světě, ve společnosti, v současném dění**

Obsah

1. Úvodní poznámka.....	2
2. Hlavní materiály.....	3
Historie časopisu Obzor národohospodářský 1895-1925.....	3
Faktory ovlivňující poptávku internetového obchodu.....	20
3. Ohlasy na publikace.....	26
3 x Z aneb knižní okénko 6.....	26
4. Pracovní materiály.....	34
K umělé inteligenci a mnohosvětovosti.....	34

MARATHON

Internet: <http://www.valencik.cz/marathon>

Vydává:

Radim Valenčík
jménem Otevřené společnosti příznivců
časopisu MARATHON
Vychází od listopadu 1996
Registrační značka: MK ČR 7785
ISSN 1211-8591

Redigují:

Vladimír Prorok
e-mail: prorok@vse.cz
Jiří Řezník
e-mail: reznik.jiri@seznam.cz
Pavel Sirůček
e-mail: sirucek@vse.cz
Radim Valenčík (224933149)
e-mail: valencik@seznam.cz
Redakce a administrace:
Radim Valenčík, Ostrovní 16
110 00 Praha 1

MARATHON is a bi-monthly Internet magazine founded in Prague at the end of 1996. Its aim is to help to clarify, from central and east European perspective, the reasons of present entanglement of the world developments, and participate in the search for prospective solutions.

About 30 authors contribute to the magazine on a regular basis and more write for it occasionally. So far MARATHON has been published in Czech with occasional documentation annexes in English or German. English summaries of articles are envisaged based on specific interests of readers.

Themes most often treated in the magazine include human capital, investments in education and other forms of human capital, nature and consequences of globalization, new approaches in economic theory (an attempt for synthesis of seemingly disparate concepts of K. Marx, J. Schumpeter, M. Friedman, G. Becker and R. Reich with regard to role played by innovations and the search for new space for economic growth), etc. Several specific projects of human capital investments have been developed on the basis of concepts analyzed in MARATHON.

The magazine can be accessed at www.valencik.cz

E-mail contact: valencik@seznam.cz

Do rukou se vám dostává 3. číslo časopisu Marathonu za rok 2020. Jako obvykle, nejdřív některá základní sdělení:

- Časopis je dostupný prostřednictvím sítě INTERNET na www.valencik.cz

- Časopis vychází jednou za dva měsíce, vždy 15. dne prvního z dvojice měsíců, které jsou po sobě. Nejbližší řádné číslo (05/2020) bude vydáno a objeví se na Internetu 15. září 2020.

- Rozsah časopisu je zpravidla 40 stran tohoto formátu, což odpovídá přibližně 120 stranám standardního formátu. Toto číslo vzhledem k tomu, že připomíná významné výročí, je monotematické a mírně přesahuje obvyklých 40 stran.

- Příspěvky, případně připomínky a náměty, vzkazy redakci apod. lze rovněž zasílat na e-mailovou adresu: valencik@seznam.cz.

- V srpnu 1997 byl Marathon registrován ministerstvem kultury ČR

1. Úvodní poznámka

Rovněž čtvrté letošní číslo obsahuje (v tomto případě třetí) část obsáhlé studie **Jiřího Řezníka** prezentující **logiku** historie časopisu *Obzor národohospodářský*. Jedná se o pečlivě zpracovaný a poutavý vhled do vývoje ekonomického myšlení v praktických dobových kontextech.

Na ni navazuje další dvojice recenzí dotažených do podoby pojednání zpracovaná **Pavlem Sirůčkem** (třetí recenze bude v dalším čísle).

Číslo jsem doplnil neotřelou původní úvahou o tom, jak může souviset umělá inteligence a mnohosvětovost. Jsem si vědom toho, že tento pracovní materiál (podklad pro teoretický seminář, který koncem minulého roku proběhl na VŠFS) může vyvolat námitky.

Radim Valenčík

2. Hlavní materiály

Historie časopisu Obzor národohospodářský 1895-1925

Třetí část

Jiří Řezník

Obchodní metody

(Pokračování)

Navazující projekt **Rakouská obchodní výprava do Východní Asie**¹ zhodnotil Obzor národohospodářský velmi kriticky: *Pokud jde o otázku, slibuje-li tento podnik úspěch čili nic, jasnou odpověď podává zkušenost s podobnými podniky jinde už často získaná. Takovéto „plující výstavy“ pořádali již Vlaši, Němci, Španělé, ba i Američané vesměs s neúspěchem. Nebyloť nikdy, a za dnešních poměrů odbytu tím méně jest možno úspěšně dovézt jednoduše do ciziny domácí výrobky a tam je beze všeho prodávati; vždyť každý národ má vlastní vkus, vlastní potřeby, podle kterých se musí řídit ten, kdo u něho odbytu naléztí chce, ne naopak. Nejdražší a po našem vkusu nejkrásnější pařížská roucha neodbudeme v Číně, poněvadž se tam takový oblek nenosí, a naopak čínský oděv nenalezne zase u nás pravidelného odbytu. A co platí o obleku, platí též o zařízení bytovém, o postravinách, zkrátka o všech věcech ostatních. Chce-li tedy kdo úspěšně vyvážeti, nesmí začíti nabízením výrobků dle vkusu svého, nýbrž musí se nejprve přesvědčiti o vkusu odbytiště a podle něho upravit své výrobky. Výprava našich výrobků neměla tedy jíti do Číny, nýbrž nejprve expedice čínských vzorků k nám, podle kterých bychom pak své zboží k nabídce do Číny upravili. A s tímto zbožím nemusila pak jíti nákladná velká výprava do Číny, nýbrž jen zručný, s poměry této země dobře obeznámený agent, pokud možno tam již usedlý. Z důvodů těchto musily tedy všechny dosavadní „plující výstavy“ smutně skončiti, a proto i všechny příští smutně dopadnou; tím smutněji nynější rakouská, která chce jíti do zemí nejrůznějších vkusů, do Řecka, Turecka, Indie, Ceylonu, Číny a Japonska. Možno-li mysliti si větší protiv? U nás, jak už bývá zvykem, ústřední spolek průmyslníků má, zdá se, vůbec nešťastnou ruku - chytili tedy věc za nepravý konec. Kdyby půl milionu, které její výprava ta jistě bude státí, byli věnovali na koupi cizích vzorků, na vyslání několika obratných obchodníků neb i jen obchodních elevů do ciziny, stokrát by se to bylo vyplatilo. Takto bude míti zisk snad jen aranžér, a kdo ví, zdali i ten. Varujeme tedy každého před sučastněním se této výpravy.*

V navazující glose **Vytlačení rakouského vývozu z Východu** bylo naznačeno, jakým způsobem by se mělo bojovat o východoasijské trhy. *Jinak než my (jak právě vylíčeno), praktikují vývoz Němci. Ve všech cizích přístavech a ostatních střediskách obchodu mají soukmenovce tam usedlé a obchod provozující, kteří ovšem především svůj domácí průmysl fedrují. Také oni poslali hned, jak se Čína pro evropský obchod otvírala, tam svou expedici, ale ne takovou, jakou vypravujeme my, nýbrž expedici odborníků, kteří přišli studovat zem a obyvatele, jejich zvyky a vkus, pak se vrátili, o tom referovali a přinesli s sebou vzorky, podle kterých pak německý výrobce své zboží fabrikoval a také už hojně v Číně odbyl. Kde to možno, usazují Němci své soukmenovce nejen jako obchodníky, nýbrž i za úředníky. Tak jsou např. v Turecku Němci mezi nejvyššími hodnostáři nejen vojenskými (Němci, jak známo, reorganisovali turecké vojsko), nýbrž i občanskými; tak jsou všechna vyšší místa u východních drah v rukou Němců. Je pochopitelné, že i tito úředníci podporují německý průmysl, jak jen možno, a proto jdou největší dodávky pro turecké vojsko do Německa, proto skoro všechny vagóny a lokomotivy pro orientálské dráhy (které mají dle smluv spravovati vlastně Rakušané!) objednávají se v Německu.*

Za takovýchto poměrů je vysvětlitelné, proč německý vývoz za posledních let tak velice se zvýšil a s ním i celé německé národní hospodářství tak mohutně se zvelebilo a proč Rakousko své „přirozené“, ale zanedbávané odbytiště krok za krokem ztrácí. Německo právě následuje v posledních desetiletích systematicky příkladu Anglie a vši mocí usiluje o podporu svého průmyslu a svého vývozu, podřizujíc tomuto cíli všechny své prostředky, i diplomatické. Také „nájem“ celého velkého okresu v Číně neměl jiného účelu a zajisté i nejnovější cesta

---

¹ Pod tímto titulem rozesílá právě cirkuláře ředitelství podniku, který se utvořil za patronance ústředního spolku rakouských průmyslníků, terstské obchodní komory, rakouské kolonizační společnosti a vídeňské Unionbanky. Podnik ten má za účel najmouti loď, naplniti ji výrobky našeho průmyslu, zaříditi v ní jakousi plující výstavku těchto výrobků a pak s ní jeti přes řecké, turecké a egyptské přístavy do Východní Indie, Číny a Japonska. V každém větším přístavu (zatím asi ve 20) těchto zemí má loď po delší dobu zakotviti; každému interesentu bude pak volno loď a její výstavku i skladiště navštívit, při čemž odborní průvodci výstavy podají vysvětlení, a zboží kupovati nebo dle vzoru objednávat. Cizozemští interesenti budou vhodným způsobem (dopisy, inseráty, plakáty a jinou reklamou) na příchod lodi včas upozorněni. Také víno, pivo, minerální vody atd. mohou býti exponovány a budou návštěvníkům lodi čepovány. Tarify za súčastnění se výpravy obnášejí: 1. za vypravení zboží až do 1 m³ nebo 1 tuny 500 zl., za každý další m³ neb tunu 300 zl.; 2. za osobní súčastnění se výpravy za osobu 2500 zl. incl. cestovné a stravu; 3. za zvláštní reklamu k doporučení zboží 250 zl. Je vidno, že účastenství na výpravě není právě nejlacinější.

německého císaře do Palestiny oklikou přes Cařihrad má týž účel; celý dosavadní její průběh, Francii a Ruskem (ovšem z ohledů více politických) žárlivě sledovaný, tomu aspoň nasvědčuje. Praví se, že Německo také od sultána „najme“ nějakou maloasijskou državu, snad přístav Jaffu s okolím; ba blouznivý jakýs účastník císařovy výpravy viděl (prozatím jen ve snu) už celou Malou Asii v moci německé. Zatím co my neustálými politickými boji hospodářsky slábneme a upadáme, běře nám Německo jedno naše „přirozené“ odbytiště za druhým (Rumunsko, Bulharsko, Turecko atd.) a nabývá tím pořád více těch peněz, které světem vládou, kdežto my jich pořád více pozbýváme, čehož smutným dokladem jsou statistické výkazy našeho zahraničního obchodu.²

Dálný východ jako téma

Obraz Dálného východu v prvních třech ročnících Obzoru národohospodářského, tehdy vycházejícího jako čtrnáctideník, představovaly určité vybočení z normy objektivizujícího zpravodajství, které se prosadilo v následujících letech a které se omezilo na referování o dopadech například rusko-japonské války na státní rozpočty zúčastněných států a trh s cennými papíry. V následujících ročnících odpadá také rubrika *Vývozní zprávy*. Zvítězila koncepce Františka Čuhela, který považoval péči o zvelebení českého exportu vzhledem ke stupni vývoje českého velkopřemyslu za předčasnou; za prioritní považoval *dobytí národního trhu* podobně jako všichni čeští národohospodáři (Albín Bráf, Cyril Horáček). Vedení Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko vnímalo velmi nelibě emotivně laděné články Antonína Stillera, pravděpodobného autora výše uvedených příspěvků, o malých vlohách a schopnostech českých podnikatelů účastnit obchodování mimo české země, což se stalo hlavním podnětem pro postupné utlumování spolupráce mezi Vývozním spolkem a Obzorem národohospodářským. Jinak řečeno, nejen ze zahraničně politických důvodů (vývoj v Číně ve 20. století) přestal být českými podnikatelskými kruhy východoasijský region vnímán jako prostor pro získání obchodních a podnikatelských příležitostí.³ Nicméně i z dnešního hlediska, a dokonce právě z dnešního hlediska je významné poznat, jak si tehdejší národohospodáři a obchodníci představovali získání významného teritoria, byť neznámého a hodně vzdáleného, relativně nedostupného, pro export produktů tehdejšího rodícího se českého průmyslu. Povaha informací, poskytovaných tehdejšími čtenáři, dovoluje učinit závěr, že kromě pravopisu se nezměnilo vůbec nic, bude-li nás zajímat pouze to, co tehdejší čtenáři se mohli dozvědět o státech Dálného východu, jejich hospodářství a obchodu, případně o příležitostech a rizicích, které by mohl přinést vzájemný obchod, o metodách výzkumu relativně tehdy světu postupně se otevírajícího obchodního teritoria.⁴

Střet mezi stoupenci romantického a realistického směru o směřování zahraničního obchodu se stal prvním velkým diskuzním tématem. Druhým takovým tématem se pak stala polemika o pojetí kartelu mezi Horáčkem a Hořínkem, třetím pak otázka vyspělosti a výkonnosti české ekonomiky, čtvrtým pak Englišovo pojetí ekonomiky, zvláště veřejné. Lze říci, že zájem o makroekonomické otázky byl českým ekonomům přímo vnucen.

Josef Gruber a počátky Obzoru národohospodářského

Jak vzpomenu ve svém nekrologu **Ing. B. Mansfeld**, tak před svým skolem pan profesor Josef Gruber publikoval na pokračování v Obzoru národohospodářském článek „*Do třicátého ročníku*“ v němž napsal: *Vstupujeme letos do třicátého ročníku našeho časopisu - za téhož redaktora, v témže nakladatelství, v téže*

2 Obzor národohospodářský, r. III, 1898, č. 19, s. 301-302.

3 Obchod Československa s Čínou byl charakterizován v dobových materiálech jako nepatrný. Viz heslo Čínská republika (autor Cívárek) v Slovník národohospodářský, sociální a politický. I. díl. Praha: Otakar Janáček 1929, s. 605. Obchod s dalšími státy Dálného východu vůbec není zmiňován. V Obzoru národohospodářském [1902, r. VII, s. 338] lze nalézt toliko zprávu, že v Číně má naše tržba vývozní podíl nepatrný, potřeba sama sebou jest omezená. Pro nás mají význam jen některé druhy papíru (tiskového, plakátového barevného), hračky gumové, jablonecké zboží apod. Budoucnost musíme i tu úsilně dobývat; obtíže při tuhé konservativnosti čínských odběratelů, lpících na starých dodavatelích jsou ovšem značny. Japonsko trpí nekonsolidovaností poměrů a periodickými krisemi. Nicméně úspěchy naše v této zemi byly diskutovány již i dolní sněmovnou anglickou; máme tu i dosti sympatií, jde o to je soustavně pěstovati. Později zpracovaný přehled uvádí, že podíl našich zemí na zahraničním obchodu rakousko-uherském nelze přesně stanovit. Pouze je určen podíl Asie na celkovém rakousko-uherském dovozu a vývozu ve výši 10% (CHYLÍK, Jindřich. Vývoj zahraničního obchodu v našich zemích. Praha: Jednota k povzbuzení průmyslu v Čechách, 1947, a. 36). Lze předpokládat, že většina tohoto obchodu šla přes Německo a byla vykazována jako součást vývozu a dovozu do Německa.

4) Na katedře aplikované ekonomie Filosofické fakulty v Olomouci byly vypracovány dvě kvalifikační práce (Kostková, Magda: Mezinárodní obchod na stránkách Obzoru národohospodářského v letech 1896 – 1914. Olomouc 2011; Freundová, Vendula: Mezinárodní obchod na stránkách Obzoru národohospodářského v letech 1914–1938. Olomouc 2014), které mapovaly spolehlivost zpráv a článků na stránkách Obzoru národohospodářského na téma zahraniční obchod v letech 1896-1914 a 1918-1938 s výsledkem pozitivním v tom smyslu, že publikované informace nejsou v rozporu s tím, co je dnes známo v příslušné historické literatuře. Zde si dovoluji poznamenat, že v práci jsou rovněž využity zlomkovitě i po důkladné revizi některé práce studentů, které byly zpracovány v rámci formální analýzy jednotlivých ročníků časopisu v semináři České ekonomické myšlení, který vedu.

tiskárně jako orgánu téže korporace průmyslové. Věc zajisté řídká i v světových literaturách, u početnějších národů, a dokonce i u tisku odborného, popuárněvědeckého. Snad většinu z těch, kdož stáli jsme při „Obzoru národohospodářském“ v jeho počátcích, zkosila již smrt, my ostatní jsme zešedivěli, zestárla, a kolem nás vyrůstá nová družina mladších, hojnější počtem, než nás bylo před třiceti lety, sotva však oddanější a obětavější. Za tento lidský věk nesmírně se změnila poměry hospodářské, otázka sociální milovými kroky se přiblížila k svému řešení a nabyla částečně jiné tvárnosti, a politicky dožili jsme se převratu, v jaký si netroufali ještě naši bezprostřední předchůdci doufat ani ve svých snech nejodvážnějších. Nebude snad nezajímavé vzpomenouti z třicetileté historie listu zevrubněji alespoň dvou kapitol: jeho vzniku a jeho let válečných. Jdeť tu zároveň také o kus českých dějin hospodářských i české literatury národohospodářské.

Nezdar vyrovnání českoněmeckého, známých „vídeňských punktací“ z r. 1890, a neočekávaně velkolepý úspěch první české veliké výstavy, zemské jubilejní výstavy v Praze r. 1891, probudil u nás znovu zvýšený zájem o povznesení národohospodářské. K prvním praktickým výsledkům tohoto zájmu patřilo založení „Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko“ (původně přijatý název „Vývozní spolek pro země koruny české“ nebyl úřady připuštěn), o němž ještě za trvání výstavy konány horlivě porady. Hned v jedné z prvních schůzí, již jsem byl rovněž přítomen, upozorňoval však tehdejší koncipista pražské obchodní komory, Dr. Frant. Čuhel, že péče o zvelebení českého exportu je vzhledem k našemu stupni hospodářského vývoje trochu předčasná, že národněčeského velkopřemyslu je dosud poskrovnu, a tím hůře že je s naším velkoobchodem, náš průmysl, že je zastupován dosud téměř jen maloživnostnictvem, pro něž je export - vždy již sám o sobě nejistý - těžko dostupný, nepoměrně pro nás potřebnější i také vděčnější že jest dobytí národního trhu domácího, o něž bychom měli v první řadě a úsilovněji se přičinit. Zkrátka hospodářské „Svůj k svému“, jak je hlásali a zdůrazňovali Bráf a Horáček a v jejich šlépějích všichni, kdož tehdy s úzkostí v srdci cítili naši malomoc politickou a uvědomovali si i její příčiny národohospodářské.

Vývody Čuhlovy však nejen že neodradily od zřízení „Vývozního spolku“, nýbrž na druhé straně vynesly Dru Čuhlovi v tehdejší politicky i národnostně nanejvýš pohnuté době osobní útoky Němců nejen v časopisech, nýbrž i v obchodní komoře, kde němečtí členové ještě do nedávna (r. 1883) vůbec tvořili většinu, a kde dosud jako plná třetina členstva zcela ovládali volební sbory velkoobchodu a všeobecného velkopřemyslu, vynikající zároveň jak vzděláním a rozhledem, tak potencí kapitálovou. Vývozní spolek ustaviv se počal v našem průmyslu i zemědělství vyhledávati a organisovati živly schopné exportu svých produktů, Dr. Čuhel pak tím horlivěji v komoře i v Průmyslové Jednotě, kde byl tehdy členem ředitelstva, pracoval pro hospodářské povznesení maloživnostnictva, které bylo tehdy převážným představitelem průmyslové činnosti v českém národě.

Vedle přednášek (v Řemeslnickoživnostenské besedě a v tehdejší Společnosti pro vědy státní i sociální) jedním z článků této činnosti Čuhlovy bylo i založení časopisu. Průmyslová Jednota od samého počátku opětovně pokoušela se - vedle založení knihovny, pořádání výstav, zřizování odborných škol atd. - o činnost publikační. Vydávala jako svůj časopisecký orgán již v letech 1834-1840 redakcí Dra J. Kreuzberga a K. Neumanna „Mitteilungen für Gewerbe und Handel“, od r. 1839 vydávan redakcí J. Hessiera „Jahrbuch für Fabrikanten und Gewerbetreibende“, který roku 1841 sloučen s „Mitteilungen“ v nový jednotný „Encyklopaedische Zeitschrift für Gewerbetreibende“, jehož redaktorem byl od r. 1845 chemik K. Balling. Ročníkem 1848 však i tento list byl z úsporných důvodů zastaven, stejně pak zanikl týdeník „Nedělní list pro řemeslníky“, r. 1847 redakcí Dra Köhlera a K. S. Amerlinga Jednotou vydávaný. Teprve skoro po 20 letech Jednota přešla zatím dávno již z původních rukou aristokracie a německého velkopřemyslnictva a obchodnictva do vlády stavu měšťanského pod vedením české inteligence vědecké, technické i právnické — přikročeno r. 1865 k založení „Listů průmyslových“ redakcí Al. Studničky, avšak pasivnost jejich donutila již roku následujícího Průmyslovou Jednotu vzdáti se jejich vydávání. Podnětem a vlivem Jednoty, avšak mimo její náklad, vznikly v letech 1840 až 1860 i některé jiné průmyslové listy, zejména Amerlingovy, jež vsak vždy po krátkém trvání zanikly.

Stará myšlenka vlastního časopiseckého orgánu Průmyslové Jednoty vzkříšena tudíž nyní znovu, a dne 31. ledna 1894 po prvé vyšly „Nové Zprávy, časopis věnovaný otázkám národohospodářským, sociálněpolitickým, živnostenskoprávním a technologickým“. Jakožto jejich majitel, vydavatel a zodpovědný redaktor byl na listě označen knihtiskař Edv. Beaufort, vedle Průmyslové Jednoty rozhodl se užívati nového časopisu za svůj orgán i Vývozní spolek, který sám již déle než rok vydával vlastní samostatný věstník měsíční pod názvem „Vývozní zprávy“. Řízení nového listu svěřeno redakčním komitétům obou spolků, jejichž nyní jediným orgánem list se stal, za hlavní spolupracovníky získáni byli sekretáři a koncipisté "všech tří Českých obchodních a živnostenských komor (Praha, Plzeň, Budějovice), mimo něž přislíbilo do „Nových Zpráv“ přispívati přes 20 odborníků hlavně z kruhů živnostenských, profesorských a právnických. List měl vycházeti dvakrát za měsíc a později každý týden, aby mohl zvlášť tržní informace pro členy Vývozního spolku přinášeti rychleji a tudíž včasněji. Téměř celé první čtyři strany převelkého formátu prvního dvojčísla zabral „Náš program“, který, vzešed hlavně z porad nás budoucích hlavních spolupracovníků, za přední úkoly nového listu prohlásil především „podporování každého počínu, směřujícího ku zvelebení stavu živnostenského na dráze pokrokové“, zároveň však i pěstění otázky dělnické, „vzbuzování sympatií pro požadavky dělnictva, zkoumání, které tužby

jeho jsou spravedlivy a jak by se daly provést, na druhé pak straně poučování dělnictva, že jen ty opravy mohou být stálé, jež mají základ svůj v přirozenosti lidské a přirozených podmínkách hospodářského života".

„Nové Zprávy" s počátku dost dobře hověly vyčtenému programu, alespoň v některých jeho odstavcích. K plnění některých jiných však vůbec nedošlo, záhy pak ukazovaly se důsledky některých vad organizačních. Redaktorem skutečným byl Dr. Čuhel, který však na listě podle svých zkušeností z r. 1891 z ohledu na tehdejší poměry v komoře (a podobně bylo i u zemského výboru) vůbec nebyl uveden, také většina článků byla označena jen šiframi. Redakční komise obou spolků brzy přestaly se pravidelně scházeti, protože nebylo o čem se usnášeti. Bývala nouze o příspěvky. Redaktor sám po obě léta, ve kterých list vycházel, nenapsal do listu jediného článku a menší zprávy jen nečetné,⁵ břímě vyplňování listu (skutečné břímě, protože honoráře byly neuvěřitelně skromné) spočívalo hlavně na některých nás úřednicích komory, zemského výboru a Vývozního spolku. Dokonce již od druhého ročníku, kdy nominelní a nakonec skutečnou redakci převzal red. J. J. Langner, byly čím dál patrnější známky blížícího se zániku: list začal sice vycházeti týdně, avšak tím nepravidelněji, odpadávali předplatitelé i spolupracovníci, také úprava listu - papír, tisk - se horšila.

Zatím však vždy intenzivněji rostl v českém národě zájem o otázky národohospodářské. Bráť ve staročeském „Hlasu Národa" postavil rubriku národohospodářskou na první místo a sledoval v ní s neúpornou pilí a bezmeznou obětavostí všechny čelnější zjevy národohospodářského života u nás i v cizině. Nově založená Masarykova a Kaizlova „Naše Doba" zavedla pravidelné rozhledy po životě hospodářském, týdeníky „Česká Stráž", „Čas", „České Noviny" věnovaly proti starším, dobám nezvyklou pozornost věcem hospodářským, a na Moravě dokonce již od let vycházel samostatný „Národní hospodář" Dra Sovadiny a později Dra Tom. Šíleného. V říjnu 1895 konán v Praze za veliké účasti ze všech zemí české koruny první český sjezd národohospodářský pod záštitou strany mladočeské.⁶

A zatím jediný ryze hospodářskotechnický, nepolitický list český, orgán dvou význačných korporací průmyslověobchodních, zmíral obsahově i finančně a měl koncem r. 1895 zhasnouti nadobro. Kladli jsme tehdy vnitřní pokles „Nových Zpráv" hlavně na vrub anonymity jejich autorů, a tuto opět na vrub nedostatečného zajmu pro theoretické badání a přílišných ohledů na Němce u českých komor obchodních. Napsal jsem tehdy článku „Obchodní komory české a česká věda národohospodářská", ve kterém jsem přikládal komorám za úkol zvláště i vědecké vyšetření hospodářských poměrů v obvodu každé komory a popularisování nauk národohospodářských přednáškami, knižně i časopisecky. K jeho uveřejnění však nedošlo. Dohodli se totiž zatím Průmyslová Jednota a Vývozní spolek, s nakladatelem J. Ottou ke sklonku r. 1895 o vydávání nového orgánu časopiseckého. Nový nakladatel však položil spolkům za podmínku, že skutečný redaktor bude na listě také plně podepsán a za jeho úroveň vůči veřejnosti svým jménem zodpověden. Za této podmínky padla volba na mne. Ode mne pocházelo na 20 kratších i delších úvodníků v „Nových Zprávách" i převeliká část menších zpráv národohospodářských, živnostenských právních, školských i sociálněpolitických, psal jsem od r. 1895 i pravidelné živnostenské a obchodní i sociální rozhledy v „Naší Době" i články a hospodářské hlídky v Pelclových „Rozhledech" již od r. 1894, již r. 1893 články a zprávy do týdeníku „Času", něco i do „Hlasu Národa" Brafova atd. Volba moje za redaktora zajišťovala pak ovšem nám českým národohospodářům v komoře, že list bude veden v našich intencích.

Vybrali jsme tudíž s p. Ottou název nového listu i jiné podrobnosti, zejména rozšíření programu ze živnosteiiskosociálního na vůbec národohospodářský a sociálněpolitický, formát listu zvolen podle tehdejší „Živy", k pozvání obou spolků a mémů sešla se v Průmyslové Jednotě řada mladších pracovníků národohospodářských, kteří vesměs projekt vydávání nového časopisu vřele uvítali a k literární spolupráci se zavázali, a dne 21. prosince 1895 vyšlo prvé číslo „Obzoru národohospodářského". Program listu vyložen úmyslně tentokrát jen stručně; pěstovati národohospodářské vědění v českém národě, šířiti znalost hospodářských poměrů jeho a přispívati všemožně k hospodářskému jeho povznesení buzením podnikavosti, své pomoci a smyslu pro spolčování, předváděním skvělých vzorů domácích i cizích, soustavným sledováním výrobní činnosti vlastní i jiných národu." Za programem následoval článku Dra Čuhla (pseudonym Dr. E. B. Šimek zvolil Dr. Čuhel podle křestního i rodného jména své choti) „Několik slov o národním hospodářství", v němž autor obhajoval v duchu Listové české snahy hospodářskoemancipační. Dr. C. Horáček napsal stať „K otázce kartelové", která ihned vyvolala v dalších číslech polemiku s Vojtěchem Hořínkem, a redaktor stať „Obraz rakouskouherského vyrovnání po stránce hospodářské". Po úvodních člancích následovaly „Menší zprávy" národohospodářské, sociálněpolitické, hospodářské poměry v zemích českých (zejm. s hlediska poměru Čechů k Němcům) a vývozní zprávy, pak věstníky obou spolků a knižní referáty.

Hned po vydání 1. čísla byly s mnoha stran proječovány souhlas a sympatie s „Obzorem". Bráť, který zpočátku, po zkušenosti s „Novými Zprávami", zůstával v pozadí a neúčastnil se ani předchozí porady sboru přispěvatelů, přihlásivše ihned delší stať „Některé úvahy o poměrech úrokových v Čechách", z Vídně byl jsem překvapen neobyčejně přátelským dopisem prof. J. Kaizla, který, tehdy říšský poslanec, krátce za sebou poslal dva zajímavé články „Progresivní přírážky" a „Zlato a stříbro", do druhého čísla přispěl kromě Bráfa ještě Dr. Fořt, tehdy sekretář pražské obchodní komory a říšský poslanec, a Dr. Karel Viškovský, tehdy koncipista

5 Srovnej můj nekrolog „JUDr. František Čuhel" v O. N. 1914, str. 423.

6 Srov. můj článek „Čtvrtstoletí České společnosti národohospodářské v Praze", O. N. 1921, str. 399 a násl.

obchodní komory plzeňské, do nejbližších dalších čísel pak Dr. Rudolf Hotowetz z pražské komory, profesor Jan Koloušek z obchodní akademie chrudimské, sekretář zemského výboru Dr. Fr. Fiedler a koncipista Dr. Rudolf Pilbauer, ředitel státní řemeslnické školy v Kladně Frant. Rössler a doc. techn. Josef Schneider, články ze sociálního hnutí Ant. Hajn a Dr. Jos. Lukáš.

Obavy, které se tehdy jako stín kladly na všechnu naši veřejnou činnost národohospodářskou před útoky Němců a tedy porušením národního míru v obchodní komoře, se neuskutečnily. Pozornosti německých listů sice ani „Obzor“ neušel, od nastoupení Wohankova na presidentský stolec v komoře však se i tu změnilы poměry⁷ a jistě přispělo, že nakladatelem „Obzoru“ byl právě J. Otto, který patřil k nejmávanějším českým členům komory.

Redakční komise v dřívějším smyslu při O. N. vůbec již nebylo, v Prům. Jednotě byla sice občas volena komise pro záležitosti O. N., její nečetné schůze (např. v r. 1898 tři, jindy 1-2, v letech 1901-1908 ani jediná) jednaly o věcech správních (předplatném, podporách, lhůtách vycházení a pod.). Občas vyslovováno přání, aby v listě docházeli slova i mužové praktického života hospodářského. K tomu jsem však již sám naše praktiky občas, nejednou, vyzýval, až na velmi vzácné výjimky však vždy bez úspěchu. Je to ostatně velmi pochopitelné a prostě důsledek dělby práce.

Po třech ročnících, od r. 1899, změnili jsme „Obzor“ ze čtrnáctideníku v měsíčník. Z podnětu nakladatelství: zjednotěna tím administrace a sníženy výdaje. Zároveň však tím „Obzor“ změněn v odbornou revui podobnou Masarykově „Naší Době“ a Vlčkově „Osvětě“. Úroveň listu zvyšována, vedle dosavadních „menších zpráv“ zavedeny zvláštní „rozhledy“ národohospodářské, sociální a po několik let i oddělené rozhledy finanční. Přibylo časem mnoho nových spolupracovníků, takže sotva jest z posledních 30 let českého národohospodáře, od něhož by nebyl „O. N.“ přinesl články, často jejich literární prvotiny. Před deseti lety byl kdesi uveřejněn (nevím, zda úplný) seznam přispěvatelů do „O. N.“ z prvního dvacetiletí; z období válečného a poválečného napočítal jsem jich nyní, starších i novějších, přes osmdesát, jen pokud jde o články úvodní. U mladších, začátečníků, bývalo někdy potřeba, když jinak myšlenky článku byly dobré, celé stati redakčně probourati, věty přepracovati a přemístiti, zbytečné fráze odstraňovati, věci výrazněji vyjadřovati, o českost slohu dbáti. Nejedno z nyní literárně i řečnický uznávaných autorů ocenil potom s povděkem tuto jakousi školu, podobně jako jsem druhdy sám se mnohému slohově naučil přispěvatelstvím do Herbenova „Času“. Osobně vzpomínám četných přátel, kteří k mému požádání nikdy neodepřeli příspěvek o té či oné časové otázce, a zejm. těch, kteří - na prvním místě zvěčnělý Dr. Rudolf Pilbauer - spolupracovali v pravidelných měsíčních rozhledech „Obzoru“.

Roku 1901 odloučil se od „O. N.“ Vývozní spolek. Byl sice po jistou dobu stále ještě uváděn na titulním listě „Obzoru“, odešel, snad ještě list pro některé členy, ale jeho Věstník z listu vymizel. Změnily se v něm osoby - odešli první jeho budovatelé: Dr. Pilbauer, Dr. Hotowetz, JUC. Srb - i věcně, nepostačovalo vycházení listu ve lhůtách měsíčních snad již rostoucí potřebě rychlých informací (ačkoliv první „Vývozní zprávy“ spolku vycházely také jen měsíčně). Hlavním však asi podnětem bylo, že tehdejší správě spolku nezamlouvaly se články Stillerovy, které vsak u ostatního čtenářstva docházely nezvyklého jinak ohlasu a obliby (Ant. Stiller býval v počátcích Vývozního spolku jeho úředníkem, později činným ve Francii a Belgii při exportní akci rak. ministerstva obchodu a v r. 1900 vydal péčí Českého obchodního musea řadu životopisů podnikavých mužů pod názvem „Šťastní jednotlivci“), a že některé tehdejší akce a výroční zprávy Vývozního spolku docházely v O. N. z péra spoluzakladatele a dlouholetého sekretáře spolku Dra Pilbauera posudku nepříznivého.⁸ Také ve správě spolku nastaly později nutné změny, ale k obnově spojení s O. N. již nedošlo.

Dvou věcí nemohu ještě opomenouti. Předně, že nakladatelství J. Ottovo nikdy se nevměšovalo do věcí redakčních a že stejné samostatnosti listu vždy též dbalo každé dočasné ředitelství Jednoty. Oběma činitelům stačilo, že list je stále dobrý a že dochází rostoucího uznání a vážnosti. Po druhé, že nakladatelství i tiskárna - dříve firmy Ottovy a od roku 1900 Česká grafická Unie - vždy pečovaly o pěknou vnější úpravu a spolu s redakcí o přesné vycházení listu. Uznale vždy jsem též oceňoval věru často nesnadné luštění rukopisů mých i leckterých cizích tiskárnou a bedlivé provádění korektur; nebylo u nás nikdy té hromadnosti omylů tiskových, s jakou se shledáváme nezřídka i v revuích vědeckých.

Články v časopisu Obzor národohospodářský 1896-1900 podle témat a jejich autoři

OBZOR NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ. Časopis věnovaný otázkám národohospodářským a sociálněpolitickým. Orgán Jednoty ku povzbuzení	Ročník: I.	Rok: 1896
--	------------	-----------

⁷ Podobného něco zažil jsem o několik let později při habilitaci za soukromého docenta národního hospodářství na pražské universitě. O mém habilitačním záměru zvěděl ode mne v komoře předem pouze prezident Wohanka, který byl záhy zpraven též od Rezka, že jsem vyhlédnut pro připravovanou tehdy českou techniku v Brně. Zato někteří jiní v členstvu i v úřednictvu byli přímo konsternováni; zvěděli však o věci teprv, když se již nedala zmařiti. Němci sami však nejen že nevzbudili bouře v komoře, nýbrž jejich předák Otto Forchheimer, předseda německého kasina, mně potom za sebe i německou minoritu blahopřál, jelikož prý habilitace moje na historicky první universitě ve střední Evropě je vyznamenáním i pro komoru.

⁸ Sr. na př. O. N. 1900, s. 288.

průmyslu v Čechách a Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko	
Periodicita: 24 čísel Rozsah (počet stránek): 478	Nákladem knihtiskárny J.Otty, Karlovo náměstí 34, Praha
Cena (předplatné) na celý rok 6 zl., na půl roku 3 zl. i s poštovním	Redaktor: Dr. Josef Gruber Redakce: Královské Vinohrady, Korunní třída č.734
Rubriky: Články, Menší zprávy (Národohospodářské, Sociálně-politické, Hospodářské poměry, Vývozní zprávy), Věstníky (Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách, Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko), Knihy a časopisy	Vydavatel: J.Otto
Témata článků: (50)	Autor (autoři) název stránky
Dopravnictví: (1; 2%)	Čuhel F., Dr.: <i>Dunajsko-labský průplav v Rakousku</i> 279
Finanční hospodářství: (5; 10%)	Hotowetz, Dr.: <i>Zdanění sirek</i> 129 Kaizl J., Dr.: <i>Progressivní přírážky</i> 49,65 Koloušek Jan: <i>Oprava daní přímých</i> 145, 162, 177, 198, 212, 228 Koloušek Jan: <i>Ke státnímu rozpočtu na r. 1897</i> 342 Viškovský Karel, Dr.: <i>Nový zákon o okresních záložnách hospodářských</i> 305
Hospodářství Československa: (4; 8%)	Bráf Albín, prof.Dr.: <i>Česká společnost národohospodářská</i> 161 Gruber Josef, Dr.: <i>Obchodní a živnostenské komory v Rakousku, jejich historický vývoj a význam</i> 356 Gruber Josef, Dr.: <i>Obnova Rak.-Uhersk. vyrovnání po stránce hospodářské</i> 5 Forť Josef, Dr.: <i>Východiště z otázky rak.-uhersk. vyrovnání</i> 20
Obecné otázky hospodářské: (3; 6%)	Horáček C., Dr.: <i>K otázce kartelové</i> 3 Hořínek Vojtěch: <i>K otázce kartelové</i> 23 Šimek E. B., Dr.: <i>Několik slov o národním hospodářství</i> 2
Obchod: (1; 2%)	Schneider Josef: <i>České obchodní museum</i> 289
Peněžnictví: (8; 16%)	Bráf Albín, prof. Dr.: <i>Některé úvahy o poměrech úrokových v Čechách</i> 17,33,53 Hotowetz, Dr.: <i>Výsledky ankety o úrazovém pojišťování dělnictva</i> 39 Kaizl J., Dr.: <i>Zlato a stříbro</i> 113 Klineberger Bohd., Dr.: <i>Zásada úhradnosti hypotekárních pohledávek</i> 114, 131, 149 Koloušek Jan: <i>Státní dozor k pojišťování</i> 99 Koloušek Jan: <i>Rakousko-uherské vyrovnání v příčině společné cedulové (rak.-uher.) banky</i> 273, 290 Mokřý Ant., Dr.: <i>Několik slov o vedlejších účelech rezervních fondů našich ústavů peněžních</i> 68 Viškovský Karel, Dr.: <i>Ku sjezdu česk. záložních spolků Raiffeisenských</i> 22
Průmysl: (12; 24%)	<i>Postavení malého živnostnictva našeho před zavedením svobody živnostenské</i> 369 Čuhel F., Dr.: <i>Průmysl a obchod v obvodu obchodní a živnostenské komory pražské r.1890</i> 321 Gruber Josef, Dr.: <i>Maloživnostnictvo ve zprávách živnost. inspektorů za r. 1895</i> 147 Gruber Josef, Dr.: <i>Budoucnost maloživnosti</i> 241 Gruber Josef, Dr.: <i>Rozdělení komor obch. a živn. a samostatné komory řemeslnické</i> 337 Jamník Karel, Dr.: <i>Vyšívání prádla ve východních Čechách</i> 260

	<p>K.K.: <i>Vysoké ceny železa v Rakousku</i> 196 Klásek F., Dr.: <i>Státní a zemská pomocná akce maloživnostenská</i> 193, 209, 225 Martinů Ladislav: <i>Ostravsko-Karvinský kamenouhelný revír při poslední hornické stávce</i> 83 Pilbauer Rudolf, Dr.: <i>K organizaci našeho průmyslu textilního</i> 85, 102 Rössler Frant.: <i>Lidový domácí průmysl a podomní výroba</i> 133 Schneider Josef: <i>Slovo k našim spolům živnost.</i> 215</p>
Různé otázky: (3; 6%)	<p>Čermák Karel, Dr.: <i>Zpráva o tom, jak si vede Fabiánská společnost</i> 307 Koloušek Jan: <i>Odborné školství průmyslové a obch. dle státního rozpočtu na r. 1896</i> s. 51, 67 Zdráhal Karel: <i>Všeobecné školy řemeslnické</i> 262</p>
Sociální otázky: (4; 8%)	<p>Hajn Ant.: <i>Anketa o ženské práci</i> 165, 179 Hajn Ant.: <i>Pátý sjezd sociální demokr. v Rakousku</i> 117 Hotowetz, Dr.: <i>Stávky</i> 243 Lukáš Josef, Dr.: <i>Jak hoví osnova zákona ve příčině změny a doplnění řádu živnostenského požadavkům sociální politiky?</i> 246, 257</p>
Statistika:	
Zahraniční otázky hospodářské: (6; 12%)	<p>Chytil Karel, Dr.: <i>Umělecký průmysl na výstavě berlínské r.1896</i> 321 Pilbauer Rudolf, Dr.: <i>Vývoz našich hospodářských strojů do Rakouska</i> 36 Rössler Frant.: <i>Obeslání světové výstavy v Paříži r. 1900</i> 69 Rössler Frant.: <i>Z rozhledů po letošních průmyslových výstavách v Německu</i> 353, 373 Rössler Frant.: <i>Dovoz a vývoz rakousko-uherský</i> 232 Viškovský Karel, Dr.: <i>Oprava cukerní daně v Německu a naše řepářství</i> 86</p>
Zemědělství: (3; 6%)	<p>Gruber Josef, Dr.: <i>Dnešní krize agrární</i> 37 Fiedler Fr., Dr.: <i>Vládní předloha o rolnických společenstvech</i> 1, 97 Klineberger Bohd., Dr.: <i>Směry agrární politiky</i> 276, 293, 310, 327</p>

OBZOR NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ. Časopis věnovaný otázkám národohospodářským a sociálně-politickým. Orgán Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko. Vychází s podporou České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze.	Ročník: II. Rok: 1897
Periodicita: 22 čísel (dle oznámení v ON 1896 měl vycházet 1 a 15. každého měsíce vyjma měsíce srpen. Rozsah (počet stránek): 348 (cca 15 stran číslo)	Náklad
Cena (předplatné): (dle oznámení v ON v r.1896) bylo předplatné sníženo na 4 zl. na celý rok, poštou 4 zl. 50 kr., na půl roku 2 zl. 25 kr.	Redaktor: Dr Josef Gruber Redakce:
Rubriky: Články, Menší zprávy (národohospodářské, sociálně-politické, vývozní zprávy), Věstník Jednoty, Věstník Vývozního spolku, Knihy a časopisy	Majitel, vydavatel a nakladatel: J. Otto Tiskem a nákladem J. Otty v Praze, Karlovo náměstí č. 34
Témata článků: (37)	Autor (autoři) název stránky
Dopravnictví:	

Finanční hospodářství: (6; 16,2%)	Koloušek, Jan: <i>Choroby zemských financí českých a jich léčení</i> 145,164 Hanačík, Vlad.: <i>O dani osobní z příjmu</i> 273, 297, 309, 327,342 Hanačík, Vlad.: <i>O významu zákona o daních osobních pro poplatnictvo, hospodářství státní a samosprávné</i> 113,136,152,166,181 Hotowetz R. Dr.: <i>Kartely a stát</i> 193,209 Koloušek, Jan: <i>Hospodářství sborů samosprávných</i> 8,24,38 Schwiedland, Eugen, Dr.: <i>Domovní práce a jejich úprava státem</i> 130,147
Hospodářství Československa. (1; 2,7%)	Schuster, V., Dr.: <i>K programu národního dělnictva</i> 179
Obecné otázky hospodářské: (2; 5,4%)	Bráf, Albín, prof. Dr.: <i>Boj proti liberalismu</i> 1,73, 289, 305 Hořínek, Vojtěch.: <i>Boj proti liberalismu</i> 57,89
Obchod: (1; 2,7%)	Schuster, V., Dr.: <i>Vývozní poměry v obvodu obchodní komory budějovické</i> 228
Peněžnictví: (2;5,3%)	Koloušek, Jan: <i>Osudy a působení korunové měny rakouskouherské</i> 241,261,279,291,307 Lošťák, Dr.: <i>Úvahy o melioračním úvěru Zemské banky král. Českého</i> 65
Průmysl: (7; 18,9%)	Gruber Josef, Dr.: <i>O některých odvětvích živnostenských v Praze a okolí</i> 50 Gruber Josef, Dr.: <i>Šestá živnostenská komora pro Čechy východní</i> 97 Gruber Josef, Dr.: <i>Státní akce na podporu malých živností v r.1896</i> 162 Gruber Josef, Dr.: <i>Ku zprávě živnostenských inspektorů za r. 1896</i> 150 Lukáš, Josef, Dr.: <i>O nových soudech živnostenských</i> 84,105,120,132 Pilbauer, Rudolf, Dr.: <i>Zemský jubilejní úvěrní fond maloživnostenský</i> 25,41,53 Schuster, Václav, Dr.: <i>Truhlářský průmysl v Lišově a Ledenicích</i> 68
Různé otázky: (5; 13,5%)	Gruber Josef, Dr.: <i>Vývoj vyššího obchodního školství v Čechách a na Moravě</i> 337 Koželuha, Frant: <i>Z hospodářského života lidu slováckého</i> 134 Rs.: <i>O zřízení technologického muzea v Praze</i> 324 Řivnác Josef: <i>O vyšším obchodním školství se zvláštním zřetelem k Francii</i> 321 Schneider, Josef: <i>Chemie v pokračovacím vyučování</i> 278
Sociální otázky: (4; 10,8%)	Fáček, Vladimír, Dr.: <i>Studie o našem chudinství veřejném</i> 17,33,69,85 Gruber Josef, Dr.: <i>Počátky českého hnutí dělnického</i> 117 Gruber Josef, Dr.: <i>Střední stav a jeho přírůstek či úbytek v 19.st.</i> 225 Hajn, Antonín: <i>Několik slov o práci žen</i> 212, 230, 248, 294
Statistika:	
Zahraniční otázky hospodářské: (7; 18,9%)	Gruber Josef, Dr.: <i>Budoucnost vývozního průmyslu</i> 257 Koloušek, Jan: <i>Úvahy o středoevropské cukerní politice</i> 194

	<p>Lukáš, Josef, Dr.: <i>Organizace zemědělského dělnictva v Uhrách</i> 197</p> <p>Rössler, Fr.: <i>O činnosti k zvelebení průmyslu ve Virtembersku</i> 101</p> <p>Rössler, Fr.: <i>Průmyslová výstava v Lipsku</i> 177</p> <p>Rössler, Fr.: <i>Průmyslová tržnice v Lipsku</i> 214</p> <p>Stiller, Antonín: <i>Nordická výstava ve Stockholmu 1897</i> 244,263</p>
Zemědělství: (2; 5,4%)	<p>Fiedler, Frant Dr.: <i>Jak postupovati, aby scelování pozemků upraveno bylo v Čechách zákonem.</i> 5,19</p> <p>Quidam: <i>Zemědělská anketa</i> 81</p>

OBZOR NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ. Časopis věnovaný otázkám národohospodářským a sociálně-politickým. Orgán Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko a Českého obchodního musea. Vychází s podporou České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze.	Ročník: III Rok 1898
Periodicita: 22 čísel Rozsah (počet stránek): 348	Náklad
Cena (předplatné): Dle oznámení v ON 1897 všem členům Jednoty měl být časopis zasilán zdarma.	Redaktor: Josef Gruber
Rubriky: Články, Menší zprávy (Národohospodářské, Sociálně-politické, Vývozní zprávy), Věstník Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách, Věstník Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko, Věstník Českého Obchodního musea v Praze, Knihy a časopisy	Majitel, vydavatel a nakladatel: J. Otto Tiskem a nákladem J. Otty v Praze, Karlovo náměstí č. 34 (podle oznámení v ON v r. 1897 neměla nastat žádná změna).
Témata článků: (43)	Autor (autoři) název stránky
Dopravnictví: (1; 2,32%)	Gruber, Josef <i>Stav průplavních projektů rakouských v r. 1898</i> 291
Finanční hospodářství: (4; 9,3%)	Gruber, Josef: <i>Státní podporování výchovy učednické</i> 198 - <i>Státní akce na podporu malých živností v r.1897</i> 150 Hanačík, Vlad.: <i>O vykládání rejstříku všeobecné daně z výdělku, výtahů z nich a výtahů z platebních příkazů osobní daně z příjmu</i> 147, 167 Vrba, Josef <i>Vzrůst daní v mocnářství rak.-uhersk. od r. 1867</i> 259
Hospodářství Československa: (5; 11,6%)	Gruber, Josef: <i>Hospodářské úkoly moderních obcí městských</i> 211 - <i>K dějinám vývoje průmyslového školství v Čechách</i> 227, 244, 263, 276, 310, 327, 338, - <i>Národohospodářské a sociálně-politické kurzy v Praze 1898</i> 7 Hlaváček, František: <i>Hospodářský stav selského lidu v Haliči</i> 214 Kretz, Frant.: <i>Nedostatky moravského Slovácka v odborném školství</i> 296
Obecné otázky hospodářské: (4; 9,3%)	Gruber, Josef: <i>Postavení řemesla v přítomnosti</i> 72, 87 - <i>Dr. František Ladislav Rieger</i> 337 Schuster, V.: <i>Národní ráz hospodářských bojů přítomnosti</i> 19 - <i>Naše snahy národohospodářské v theorii a praxi</i> 273, 289

Obchod: (5; 11,6%)	Gruber, Josef: <i>Vysoké školy obchodní</i> 101 Koloušek, Jan: <i>Vyšší obchodní školy čtyřleté či tříleté</i> 231 Stiller, Antonín: <i>O některých vadách našeho obchodu vůbec a obchodu s cizinou zvlášť</i> 51 Stiller, Antonín: <i>O některých vadách našeho domácího obchodu</i> 81 Sýkora O.: <i>O obchodním školství</i> 129, 145, 165, 181
Peněžnictví: (4; 9,3%)	Lošťák, J.: <i>O projektu České průmyslové banky v Praze</i> 33 Horáček, Cyril: <i>Úkoly bank cedulových</i> 225, 241 Koloušek, Jan: <i>Úvahy o bimetalismu</i> 6,21,52 Vrba Rudolf: <i>Boj o paritu v bance Rakousko-uherské</i> 195
Průmysl: (6; 14%)	Gruber, Josef: <i>Vývoj živnostenského hnutí a zákonodárství v Rakousku od počátku let šedesátých</i> 113 Hajn, Antonín: <i>Obrázek zdravého hnutí živnostenského</i> 307, 322 Koželuha Frant.: <i>Soukenictví ve východní Moravě</i> 55 Kretz, Frant.: <i>Naše obchodní a živnostenské komory</i> 209 Macek, František: <i>Výroba dýmek v Proseči</i> 120 Pilbauer, Rudolf: <i>Domácí průmysl tkalcovský v okolí Hlinska</i> 68
Různé otázky: (6; 14%)	Herben, Jan: „ <i>Vzdělávejme se!</i> “ 177 Chytil, Karel: <i>Alfons Mucha a jeho dekorativní práce</i> 3 Rössler, Frant.: <i>K zahájení výstavy architektů a inženýrů v Praze 1898</i> 180 - <i>Z výstavy architektury a inženýrství v Praze 1898</i> 243, 257, 274 294 Schmoranz, G. : <i>C.k. umělecko-průmyslová škola v Praze a její letošní výstavka</i> 17 Schneider, Josef: <i>O úkolech chemického oddělení technol. Prům. musea v Praze</i> 230, 248
Sociální otázky: (4; 9,3%)	Gruber, Josef: <i>Anarchism a jeho potírání</i> 324 - <i>Vývoj hnutí dělnického v Rakousku</i> 180 Fáček, Vladimír: <i>Rozhledy v oboru otázky příbytečné</i> 65, 84,98, 116, 134, 148 V.Z.: <i>Renta invalidní</i> 161
Statistika: (1; 2,3%)	Pilbauer, Rudolf: <i>Z naší nejnovější statistiky živnostenské s.</i> 68
Zahraniční otázky hospodářské: (1; 2,3%)	Viškovský, Karel <i>Rozvoj osobního úvěru rolnického v Bavořích za posledních let</i> 97
Zemědělství: (2; 4,7%)	Schuster, Václav: <i>Snahy agrární politiky a nové obchodní smlouvy</i> 193 Viškovský, Karel: <i>Zákonná forma a a zařízení obilních skladů rolnických</i> 1

OBZOR NÁROHOSPODÁŘSKÝ. Časopis věnovaný otázkám národohospodářským a sociálně-politickým. Orgán Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko. Vychází s podporou České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze.	Ročník: IV Rok: 1899 (Poznámka: Zvětšují se litery, používaná pro tisk Menších zpráv a rozhledů)
Periodicita: měsíčně (s výjimkou srpna) 11 čísel), Rozsah (počet stránek): 536 s.	Náklad
Cena (předplatné), dle oznámení na závěr III. ročníku měl být ON zasilán všem členům Jednoty průmyslové bezplatně a pravidelně	Redaktor: Dr. Josef Gruber Redakce Pozn. Jsou uváděni jednotliví autoři příspěvků pro

	Menší zprávy a rozhledy. Podrubriku Hospodářské rozhledy podepisuje značka M.P., podrubriku Sociální rozhledy značka T., Finanční rozhledy značka K, respektive značka H.K. Rubriku Menší zprávy Frant. Kretz, Rubriku Knihy, respektive některé recenze značky K., G., S. a T.
Rubriky: Články, Menší zprávy, Rozhledy (Národohospodářské, Sociální), Věstník Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách, Věstník Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko)	Majitel, vydavatel a nakladatel: J. Otto Tiskem a nákladem J. Otty v Praze, Karlovo náměstí č. 34
Témata článků: (27)	Autor (autoři) název stránky
Dopravnictví: (1; 3,7%)	Gruber, Josef: <i>Dopravní prostředky a obchodní rozdělení světa</i> 121
Finanční hospodářství: (2; 7,4%)	Koloušek, Jan: <i>Vzrůst hospodářství státního v Cislajtánii a v jiných státech evropských</i> 16, 72, 116 Lošťák, J.: <i>O reformě akciového práva</i> 401 - 457
Hospodářství Československa: (3; 11,1%)	Chytil, K.: <i>Přeměna Prahy a poměry hospodářské a sociální</i> 1 Pilhauer, Rudolf: <i>Naše zahraniční tržba 1891-1898 a účinky našich smluv obchodních</i> 105 Stiller, Ant.: <i>Hospodářské obrození</i> 415
Obecné otázky hospodářské: (4; 14,8%)	Horáček, Cyril <i>Boj proti kathedrovému socialismu v Německu</i> 67. Koloušek Jan: <i>O hodnotní teorii marxistické a o hodnotě vůbec</i> 153 Modráček, Fr.: <i>Bernstein a marxism</i> 208 Ω: <i>Obchodní školy a praxe</i> 411
Obchod: (1; 3,7%)	Stiller, A.: <i>Morálka v obchodě</i> 78
Peněžnictví: (2; 7,4%)	M.: <i>Cedulové banky, banka Rakousko-uher. a její privilegium</i> 467 M.: <i>Měna v Rakousku</i> 497
Průmysl: (4; 14, 8%)	Holman, B. <i>Řemeslo a velkovýroba</i> 449 Koráb, F.: <i>Živnostenstvo a inteligence</i> 111, 325 Ω: <i>K otázce výchovy řemeslnictva</i> 311 Rychlík, K.: <i>Domácký průmysl</i> 165, 213, 272
Různé otázky:	
Sociální otázky	
Statistika:	
Zahraníční otázky hospodářské: (5; 18,5%)	Jakubec, J.: <i>Knihy v Lipsku</i> 353 Stiller, A.: <i>Z dojmů na obchodní cestě po Rusi</i> 22 Stiller, A.: <i>Kyjevské kontrakty</i> 173 Stiller, A.: <i>Rozmanitosti o exportu</i> 305 Schuster, V.: <i>Povaha dělnického hnutí v severní Americe</i> 377
Zemědělství: (5; 18,5%)	Fiedler, Frant.: <i>Obilní skladiště jinde a u nás</i> 249. Schuster, Václav: <i>Budoucnost velkovýroby v zemědělství</i> 7 Viškovský, Karel.: <i>Hospodářská družstva v českém zemědělství</i> 201 Zeithammer, L., M.: <i>Sociální poměry v zemědělství</i> 222, 319 Zeithammer, L., M.: <i>Rentové statky a hospodářská společenstva a jejich důležitost pro rolnictvo</i> 514.
OBZOR NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ. Časopis věnovaný otázkám národohospodářským a sociálně-politickým. Orgán Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a	Ročník: V. Rok 1900

Slezsko. Vychází s podporou České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze.	
Periodicita: měsíčně (s výjimkou srpna) 11 čísel) Rozsah (počet stránek): 536	Náklad:
Cena (předplatné)	Redaktor: Dr. Josef Gruber Redakce: Hospodářské rozhledy (P.S.); Sociální (P. T.); Vývozní (F.H.)
Rubriky: Články, Menší zprávy a rozhledy (Hospodářské, Sociální, Vývozní), Věstník jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách, Věstník vývozního spolku, Knihy	Vydavatel: Majitel, vydavatel a nakladatel: J. Otto Tiskem a nákladem J. Otty v Praze, Karlovo náměstí č. 34
Témata článků: (19)	Autor (autoři) název stránky
Dopravnictví: (1; 5,26%)	Gruber Josef, Dr.: <i>Splavnění středního Labe</i> 123
Finanční hospodářství: (2; 10,53%)	Schuster Václav, Dr.: <i>Stanovení maximálních cen a zákaz vývozu uhlí</i> 415 Gruber Josef, Dr.: <i>K zákonné úpravě pokračovacího školství průmyslového a obchodního</i> 160
Hospodářství Československa: (3; 15,79%)	Gruber Josef, Dr.: <i>Hospodářství a národnost v poměrech českoněmeckých</i> 57 Kálal Karel: <i>Slovensko</i> 201, 316 Radič Štěpán: <i>Z hospodářského programu chorvatského</i> 166
Obecné otázky hospodářské:	
Obchod:	
Peněžnictví:	
Průmysl: (5; 26,31%)	Borovský F. A.: <i>Vánoční výstava v umělecko-průmyslovém museu obchodní a živnostenské komory pražské</i> 18 Gruber Josef, Dr.: <i>Poměry živnostenské výroby a živnostenská politika v minulosti a přítomnosti</i> 353, 497 Holman Boh., prof.: <i>Jak zameziti klesání cen řemeslných výrobků</i> 325 Pilbauer Rudolf, Dr.: <i>Výhledy do vývoje naší organizace maloživnostenské</i> 76 Třeštík Jan: <i>Cvičné kursy účetnické a národohospodářské pro maloživnostníky</i> 421
Různé otázky:	
Sociální otázky (2; 10,53%)	Holman Boh., prof.: <i>Otázka učednická</i> 211 Stiller Antonín: <i>Naše nemoc</i> 23
Statistika:	
Zahraniční otázky hospodářské: (3; 15,79%)	Jakubec Jan, prof. Dr.: <i>Společenský život německý v odlesku vývoje národohospodářského</i> 153, 216, 266 Jiřík F. X., Dr.: <i>Umělecký průmysl na světové výstavě pařížské 1900</i> 401, 449 Stiller Antonín: <i>Rozvaha</i> 474
Zemědělství: (3; 15,79%)	Bráf Albín, prof. Dr.: <i>Nynější stav otázky o závazných společenstvech rolnických</i> 105 Fiedler Frant., prof. Dr.: <i>Organisace peněžního oběhu v obilních skladištích</i> 1 Fiedler Frant., prof. Dr.: <i>Rakouské obchodní smlouvy a zemědělství</i> 249, 297

Historie časopisu Obzor národohospodářský (část II: 1901-1905)

V celém tomto pětiletí časopis si zachoval rozsah 536 stran, jehož bylo poprvé dosaženo ve čtvrtém ročníku. Od tohoto ročníku byl také časopis zasilán všem členům Jednoty průmyslové zdarma. V každém roce pak vyšlo vždy 11 čísel (s výjimkou srpna).

V tomto pětiletí časopis věnoval ve zvýšené míře pozornost ve všech pěti ročnících **různým tématům**, ve čtyřech ročnících **průmyslu, statistice a sociálním otázkám**, ve třech ročnících **dopravě**, ve dvou pak **finančnímu hospodářství, peněžnictví a zemědělství**, v jednom **obecné ekonomii, české ekonomice a vývoji v zahraničí**. Ve svém šestém ročníku se časopis zabýval především otázkami **dopravy, průmyslu a živností**. V sedmém ročníku dominoval zájem o **sociální otázky** (8 článků), pak o **průmysl**, v osmém se zájem přesunul na vývoj **vnitřní a zahraniční ekonomiky** (4 články). V devátém ročníku vždy tři články byly věnovány **obecným hospodářským otázkám, peněžnictví, průmyslu a dalším různým otázkám**. V desátém ročníku se redaktoru Grubrovi podařilo soustředit pozornost autorů na otázky vývoje **české (československé) a zahraniční ekonomiky** (celkem osm článků).

Věrnost časopisu zachovali samozřejmě Josef Gruber⁹, pak ještě Albín Bráf, Vladimír Fáček, František Fiedler, Bohdan Holman, František Hlaváček, Cyril Horáček, Vojtěch Hořínek, Rudolf Hotowitz, Rudolf Pilbauer, Rudolf Rössler, Václav Schuster, Antonín Stiller, Karel Viškovský (celkem 14 autorů). V časopise začalo publikovat 30 autorů: K. Beneš, Richard Fischer¹⁰, F.V. Goller¹¹, Emanuel Chalupný¹², Karel Husník¹³, Alois Klíma¹⁴, Dobroslav Krejčí¹⁵, Šimon Kolařík¹⁶, Adolf Kott¹⁷, F. Kučera, Albert Maysl¹⁸, Bohuslav Müller¹⁹, ,

---

9 Také publikoval pod pseudonymem V. Nermut

10 **Richard Fischer** (27. 3. 1872 Loštice – 4. 2. 1954 Olomouc), advokát, žurnalista, publicista, politik, člen [Moravské strany pokrokové](#) a [Lidové strany pokrokové](#) (moravská odnož [mladočeské strany](#)), poslanec [Revolučního národního shromáždění Republiky československé](#) za [Českou státoprávní demokracii](#), respektive za z ní vzniklou [Československou národní demokracii](#), později politik [Národního sjednocení](#) a [starosta Olomouce](#) v letech 1923–1939. Podrobněji viz heslo ve Wikipedii.

11 **František Václav Goller** (4.10.1839 Horažďovice-26.1.1911 Holoubkov u Rokycan), český cukrovarnický odborník, literárně činný jako básník, prozaik a autor prací z oboru. Spis: Malé, prostřední a velké cukrovary. [Praha 1898. 21 s. Otisk z národohospodářské části časopisu Hlas Národa].

12 **Emanuel Chalupný** (14. 12. 1879 Tábor – 27. 11. 1958 Tábor), český pedagog, právník, [sociolog](#), spisovatel, jazykovědec. Zabýval se vztahem sociologie, filosofie a práva a usiloval o vytvoření přesného sociologického pojmosloví a sociologické metodologie; spoluzakladatel (1942) Sociologického ústavu; spoluzakladatel (1925) a později předseda Masarykovy sociologické společnosti; člen a viceprezident (1934-1935) Mezinárodního sociologického ústavu v Paříži. Jeho učitelem byl také Albín Bráf. V letech 1906-1910 redigoval pražský týdeník Přehled. Spisy: Národní povaha česká. [Praha: nákl. vl., 1907. 45 s.]; Úvod do sociologie: s ohledem na české poměry. [Praha: E. Chalupný, 1905. 2 sv. (219 s., s. 227-488)]; Němci hrozí: německý problém a bezpečnost světa. Vyd. 1. [Praha: E. Chalupný, 1947. 80 s.]; První česká sociologie a poslední odpadky brněnské kritiky: odpověď pp. Weyrovi a Englišovi. [Tábor: Emanuel Chalupný 1917. 40 s.]

13 **Karel Husník**, vydavatel a redaktor v Opavě 1904 (?).

14 **Alois Klíma** (17. 8. 1866 Chvatěruby u Klatov), ministerský úředník (k. k. Ministerial Oberkommissar des Wiener Handelsministeriums, právník, školský menšinový pracovník ve Vídni. Práce v oboru dělnického pojišťovnictví a státních financí. Bibliografie: Dnešní stav úrazových pojišťoven dělnických. [Praha: A. Klíma, 1898. 23 s.]

15 **Dobroslav Krejčí** (10. 1. 1869 Humpolec – 24. 7. 1936 Brno), český statistik, který se zaměřoval se hospodářskou, zemědělskou [statistikou](#), národohospodářství a ústavní právo. Na počátku roku 1898 nastoupil do nově zřízeného Zemského statistického úřadu království Českého. Od 1. října 1905 tento úřad řídil ve funkci zástupce přednosty až do začlenění úřadu do [Státního úřadu statistického](#) v roce 1919. Po vzniku úřadu byl jeho prvním předsedou v letech 1919-1920. Hlavní autor prvního československého zákona o státní službě statistické a navazujících dokumentů. Roku 1909 docent zemědělské statistiky na [České vysoké škole technické](#) v Praze. V roce 1920 jmenován řádným profesorem na [Právnické fakultě Masarykovy univerzity](#) v Brně. Přednášel statistiku také na [Vysoké škole zemědělské](#) v Brně (1920–1935) a na [Právnické fakultě Univerzity Komenského](#) v Bratislavě (1923–1932). Viz podrobněji heslo ve Wikipedii. Bibliografie: Spolu s Theodorem ŽIVANSKÝM. Národnostní poplatnost a zemské hospodářství v král. Českém: odpověď na úvahu prof. dra. bar. Wiesera. [Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1905. 91 s. Sborník spisů politických a národohospodářských; II, 8]; Poválečná reforma pozemková. [Brno: Barvič a Novotný, 1924. 30 s.]

16 **Šimon Kolařík**, JUDr. (28.10.1868 Únějovice u Nové Kdýně -6.8.1915), národohospodář, práce v oboru agrární politiky, publikovány časopisecky Bibliografie: Zájmová společenstva rolnická. [1902, nákl. vl., A. Neubert, Praha, 67 stran].

17 **Adolf Kott** (1866 Tušovice -16. 6.1940 Pražské Předměstí u Hradce Králové. První ředitel obchodní akademie Dr. Albina Bráfa v Třebíči v letech 1900-1922, pak ředitel Obchodní akademie v Hradci Králové.

18 **Albert Maysl** (1874 Slaný – 1914 Praha), právník, publikace o Slánsku a Českých Budějovicích. Bibliografie: Obchodní a průmyslová komora v Čes. Budějovicích 1850-1905. [České Budějovice: Obchodní a průmysl. komora, 1906. 194 s.]

19 **Bohuslav Müller** (28. 11. 1869-1941), Spisy: O dosavadních projektech plavebného spojení Dunaje s Vltavou a Labem; Otázka zásobení vodou průplavu Dunajsko-Vltavského: dvě přednášky ... ve "Spolku architektův a inženýrů v království Českém". [Praha: B. Müller, 1904. 47 s.]; Organizace veřejné služby technické ve Francii. [Praha: B. Müller, 1907. 50, 1 s.]; Otázka vodních drah na čes. jihu. České Budějovice: [B. Müller], 1906. 21 s. Zprávy Jednoty povltavské; č. 8.; Zpráva o 11. mezinárodním plavebním sjezdu v Petrohradě r. 1908. [Praha: nákl. vl., 1909. 44 s.]; Součinnost právníků a techniků ve veřejné správě. V týdenní schůzi Právnické jednoty 3. břez. 1910 přednesl. Ing. Bohuslav Müller. Praha 1910. Státní stavební správa v Prusku V týdenní schůzi spolku archit. a inženýrů v král. Českém 11. února 1910 přednesl. Ing. Bohuslav Müller. Praha 1910; K otázce nezaměstnanosti českých techniků. In: Příloha k číslu 14. „Technického Obzoru“ 1913.

K.J. Němec, Parvus²⁰, Josef Pilař, Rudolf Pilát²¹, Karel Polák²², Václav Pramen, Jaroslav Preis²³, Jaroslav Salaba²⁴, Emanuel Schindler²⁵, Karel Svoboda²⁶, Miloš Švácha²⁷, Zdeněk Tobolka²⁸, Vincenc Uzel²⁹, Lev Winter³⁰, J. Zásadský³¹, Theodor Živanský³², Ivan Žmavš³³. V časopisu publikuje v r. 1904 článek první žena (M. Wanklová³⁴). Tedy celkem 45 autorů publikovalo v časopisu 107 článků.

Struktura článků v ON podle oborů za období 1900-1905 v porovnání se strukturou přednášek ČSNH podle oborů za období 1921-1940

Ročník	ČSNH 21/40	ON 1901	ON 1902	ON 1903	ON 1904	ON 1905
Počet stran		536	536	536	536	536
Počet článků	300	23	22	24	20	18
Dopravnictví	4,3 %	17,4		12,5	5	5,6
Finanční	7,5%	4,4	9,1		5	11,1

20 Tento pseudonym tehdy používal **František Jaroslav Peřina** (24.11.1844 Tábor - 22.10.1902 Hradec Králové), novinář, redaktor kalendářů, pořadatel zpěvníků, dramatik, překladatel z francouzštiny, angličtiny a němčiny.

21 **Rudolf Pilát** (26. března 1875 Bavorov – 18. října 1946 Praha), český a československý národohospodář, ředitel Živnobanky, [slovakofil](#), [horolezec](#), politik a poslanec [Revolučního národního shromáždění Republiky československé](#) za slovenskou reprezentaci. Podrobněji viz heslo ve Wikipedii. Bibliografie: Uherské Slovesko a český kapitál: Úvaha a statist. obraz. [Praha: 1903. 18 s.]

22 **Karel Polák** (22. 7. 1870 Kutná Hora - 2. 4. 1937 Praha), právník, v státní službě, sekční šéf. min. vnitra. Bibliografie: Komisaři společenstev živnostenských. [Praha: nákl. vlast., 1903. 11 s.] Instruktoři c. k. obchodního ministeria pro společenstva živnostenská. [Praha: Ústř. jednota čes. hosp. společ., 1904. 68, 1 s. Drobné spisy Ústř. Jednoty čes. hospod. společenstev; VIII.] O nemocenském pojišťování dělnictva při hospodářství polním a lesním. [2. vyd. Praha: Svěpomoc, 1905. 16 s. Drobné spisy Ústřední jednoty českých hospodářských společenstev; 11]. Pojišťování živnostnictva, Deset let organizace živnostenské [Praha: Dr. K. Polák, 1910. 70 s.], Šetři a ukládej [Praha: Svěpomoc, 1907. 22 s. Drobné spisy Ústřední jednoty českých hospodářských společenstev; sv. 14]

23 **Jaroslav Preis** (8. 12. 1870 Přeštice – 29. 4. 1946 Praha), český bankéř, národohospodář, ředitel [Živnostenské banky](#), politik [mladočeské strany](#) a meziválečný poslanec za [Českou státoprávní demokracii](#) respektive [Československou národní demokracii](#). Podrobněji viz heslo ve Wikipedii. Od roku 1904 redigoval Finanční listy, vydávané Živnobankou. Publikace: Několik úvah z let 1905-1907. [Praha: Ludvík Souček, 1929. 201 s.]; Průmysl a banky: z cyklu prům. předn. ve dnech 22.-27.dub. 1912. [Praha: Ústav ku podpoře průmyslu, 1912. 20 s. Zprávy ústavu ku podpoře prům. obch. a živn. komory v Praze; č. 1.]

24 **Jaroslav Egon Salaba Vojan** (3. 2. 1872 Praha - 29. 7. 1944), právník, profesor obchodní akademie, česko-americký novinář, redaktor, překladatel z angličtiny, účastník 1. odboje. Bibliografie: HERKNER, Heinrich. Dělnická otázka: úvod v její studium. [Překlad Jaroslav Egon Salaba. Praha: Rozhledy, 1898. 606 s. Bibliotéka sociálních a politických nauk; sv. 4.]; GIDE, Charles. Zásady národního hospodářství. [Překlad Jaroslav Egon Salaba. Praha: Rozhledy, 1897. 478 s. Bibliotéka sociálních a politických nauk; sv. 2.]

25 **Emanuel Schindler** (30.5.1882 Havlíčkův Brod-29.10.1936 Brno), právník, profesor národního hospodářství. Viz podrobněji http://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_S/Schindler_Emanuel_1882_1936.xml Publikace: Merkantilismus a státní praxe v Rakousku za Leopolda I. [Praha: nákl. vlast., 1904. 35 s.]; Zemědělství a moderní vývoj hospodářský. [Olomouc: Nákladem hosp. čas. "Kodym", 1913. 13 s. Přednášková knih. čas. Kodym; 6]. Socialismus a obchodní politika. [Praha: Bursík a Kohout, [1914]. 157 s. Knihovna Sborníku věd právních a státních. Řada B; č. 29]; Ke snahám o celně politické sblížení rakouskoněmecké. [Praha: Fr. Řivnác, 1916. 60 s.]

26 **Karel Svoboda** (3.5.1880 Domažlice- 3.10.1934 Praha) právník, profesor pojišťovnictví (?). Viz podrobněji Pojar, Václav. Banka Slávia 1869-1918. Praha: FF UK 2013. Ale také může jít o V letech 1895–1911 byl úředníkem Živnostenské banky v Praze. Pak trvale přešel do nově zřízené Agrární banky, kde se stal vrchním ředitelem.

27 **Miloš Švácha** (7.3.1875 Lomnice nad Popelkou - 28.4.1911). JUDr., sociálně politické a národohospodářské stati. Od r. 1901 člen národohospodářské redakce Hlasu národa. Tajemník obchodního muzea. Bibliografie: Obchodní muzea u nás a jinde. [Praha: Čes. obchod. museum, 1908. 118 s.]

28 **Zdeněk Václav Tobolka** (21.6. 1874 Poděbrady – 5. 11. 1951 Praha), český historik, politik, spoluzakladatel České strany lidové (realistické) v letech 1911-1918 poslanec Říšské rady za mladočechy, od r. 1920 člen Československé sociální demokratické strany, otec české [knihovnědy](#), 1913–1918 docent [ČVUT](#) pro obor občanská nauka. Podrobněji viz heslo ve Wikipedii. Z díla Karel Havlíček. [Praha: nákl. vlast., 1905. 170 s.]

29 **Vincenc Uzel** (16.10.1869 Horní Počernice- 19.7.1940 Praha, pseudonym Čeněk Uzel), práce z oboru daní, např. Daň činžovní. [Praha: B. Kočí, 1907. 33, 3 s. Lidová knihovna právníká a státovědecká; čís. 14, 15]; Daň osobní z příjmu z platů služebních. [Praha: Unie, 1909. 106 s.]; Nový zákon o přímých daních osobních. [Praha: Beaufort, 1914. 240 s.]; Oprava daně domovní. [Pardubice: Místní odbor Čes. společnosti národohospod., 1906. 20 s.]; Daň důchodová a všeobecná daň výdělková. [Praha: Bursík a Kohout, 1929. 8, 172 s.]. Zákony o berní reformě; Zákon o přímých daních; Zákon o stabilizačních bilancích; Zákon o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy. 1. vyd. [Praha: Tiskové podniky Ústředního svazu čsl. průmyslníků, 1927. 16, 515 s. Průmyslová knihovna; sv. 15.] Psal také pro časopis Naše doba.

30 **Lev Winter** (26.1.1876 Hroby-29. 8. 1935 Praha), český sociálně demokratický politik a ministr československých vlád. Zakladatel Sociálního ústavu Republiky československé pro studium sociálních věd v r.1920, který vedl až do své smrti. Podrobněji viz heslo ve Wikipedii. Bibliografie: Kartely: studie národohospodářská. [Praha: Bursík a Kohout, 1902. 88 s. Knihovna Sborníku věd právních a státních. B, Řada státovědecká; 2.]; Rakouská politika celní. [Praha: Časop. Zář, 1903]; Maloživnostníci a sociální demokracie. [Praha: Tiskový výbor československé sociálně demokratické strany dělnické (čas. Zář), 1907. 32 s.] Spolu s MACEK, Josef a SEDMÍK, Jiří. Současná světová krize hospodářská, politická a sociální: její příčiny, účinky a řešení. [Praha: Pražská odbočka Dělnické akademie, 1932. 30 s. Dělnická výchova; [sv.] 8-10.]; Spolu s ŠTERN, Evžen. Útoky na sociální pojištění. [Praha: Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství (A. Svěcený), 1927. 29 s.]

hosp.						
Hosp. Česk.	7%	13	4,4	16,6	5,	
Ob. Ot.	14,7%	4,4		4,2	15	5,6
Hosp.						
Obchod	10,8%	4,4		8,4		
Peněžnictví	13%	13	4,4		15	
Průmysl	11%	17,4	13,6	8,4	20	33,3
Různé otázky	4,3%	8,8	9,1	8,4	15	5,6
Sociální otázky	8%	4,4%	36,4	12,5	10	16,6
Statistika	2,8%		4,4	4,2	5	11,1
Zah. Ot.	9,8%	8,8	9,1	20,8	5	
Hosp.						
Zemědělství	7 %	4,4%	9,1	4,2	0	11,1
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

V časopisu přestali publikovat v tomto pětiletí Karel Čermák, E.B. Čuhel, Josef Fořt, Antonín Hajn, Vladimír Hanačík, Jan Herben, Karel Chytil, K. Kaizl, Karel Kalal, Bohd. Klinberger, Jan Koloušek, Frant. Koželuha, Frant. Kretz, J. Lošťák, Josef Lukáš, František Macek, Ladislav Martinů, Fr. Modráček, Quidam, Štěpán Radič, František Rössler, K. Rychlík, Josef Řivnáč, G. Schmorranz, Eugene Schwiedland, O. Sýkora, Jan Třeštík, Josef Vrba a Rudolf Vrba, L.M. Zeithammer, Karel Zdráhal, tedy 31 autorů.

V absolutních číslech to znamenalo, že z celkového počtu 107 článků bylo publikováno v tomto pětiletí na téma dopravnictví 9 článků, finančního hospodářství 6 článků, hospodářství Československa 9 článků. Obecné otázky hospodářské se staly tématem 6 článků, obchod 3 článků a peněžnictví 7 článků. Průmysl se stal tématem pro 19 článků, různé otázky pro 10 článků. Sociální otázky byly řešeny v 17 článcích, statistika v 5 článcích. Zahraniční otázky hospodářské byly probírány v 10 článcích a zemědělství v 6 článcích.³⁵

V r. 1902 se rubrika Rozhledy opět oddělila od rubriky Menší zprávy a rozhledy (Hospodářské, Sociální, Vývozní), aby se v následujícím roce opět obě rubriky spojily. V roce 1908 je rubrika nazvána Zprávy a rozhledy (Hospodářské, Sociální).

Obecnější trendy

Postupně klesl počet článků z 24 na 18. Zatímco v prvním ročníku, kdy ještě časopis nebyl orgánem Jednoty průmyslové, šlo hovořit o poměrně vyvážené pozornosti, která byla věnována jednotlivým oblastem národního hospodářství, tak celkově v prvních patnácti letech redaktor Gruber se především zaměřil na publikování článků, zabývajících se **průmyslem** (s výjimkou r. 1903 a r. 1910), a to ve větší míře než se tímto tématem zabývaly výše uvedené přednášky České společnosti národohospodářské v letech 1921-1940. Obdobně zvýšená míra zájmu se projevila v prvních pěti letech o témata **finančnímu hospodářství, hospodářství Česka a vývoji v zahraničí,**

31 Jiří Zásadský napsal pro Obzor národohospodářský v r. 1900 příspěvek Několik nutných hospodářských úkolů v českém Podkrkonoší a pro časopis Naše doba v tomtéž roce České Podkrkonoší.

32 Theodor Živanský (20.10.1876 v Brně, 28.2.1954 Praha, právník, národohospodář, publikace z oboru. Autor statí Technika sčítání lidu v Rakousku (Sborník věd právních a státních); Problém populační v české otázce; Národnostní statistika Rakousko-Uherska. [Praha: Edvard Leschinger, [1910]. 125 s.]; O reformě obchodních a živnostenských komor: přednáška v Jednotě pro péči hospodářskou a kulturní 20. března 1922 v Praze. Plzeň: Věstník Obchodní komora, 1922. 48 s. Také používal jméno Bohdan Živanský.

33 Ivan Žmavc (11. 1. 1871 Břežice-22.11. 1956 Praha), slovinský filozof, sociolog a knihovník. Viz podrobněji slovinská mutace Wikipedie a <http://abicko.avcr.cz/archiv/2006/12/09/>. Bibliografie: Rakousko-Německé snahy o celní jednotu. [Naše doba 1903]; O přírodovědeckých základech sociálních náprav: čtyři sociotechnické přednášky. [Praha: Masarykova akademie práce 1922. 55 s. Masarykova akademie práce; č. 10. Odbor národohospodářský a sociální; č. 1.]; O řízení úvěrní síly: Přednes. na pražském mezinárodním kongresu pro vědecké řízení práce ve dnech 21.-24. července 1924. Praha: Masarykova akademie práce, 1924. 6 s. První mezinárodní kongres pro vědecké řízení práce]; Energetické základy sociotechniky: obecná nauka o lidské práci jakožto prvku vědecky založené společnosti. Praha: Masarykova akademie práce, 1923. 114 s., 1 l. Masarykova Akademie práce; sp. 18. Odbor národohospodářský a sociální; č. 4.]; SODDY, Frederick a STOCKY, Jan, ed. Kartesiánská ekonomie: vztah přírodních věd ke společenské úpravě hospodářské. Praha: Masarykova akademie práce, 1926. 31 s. Masarykova akademie práce. Odbor národohospodářský a sociální. Překlady; čís. 7. Předmluvu napsal Ivan Žmavc]; O výzkumu, příznacích a léčení hospodářských krizí: [předneseno v 2. schůzi Výboru pro výzkum hospodářských krizí dne 16. prosince 1930]. Praha: Masarykova akademie práce, 1931. 5 s.]; Národní plán hospodářský. [Praha: Masarykova akademie práce, 1934. 53 s.] Sociotechnická retrospektiva k vývoji zákonodárství s výhledem do budoucna [Praha: Masarykova akademie práce 1948. 37 s.];

34 Madlena Wanklová (20.7.1865 Blánsko-14.3.1922 Brno), národopisná pracovnice, referentka národohospodářského odboru Ústředního spolku českých žen. Podrobněji viz POSPÍŠIL, František: Madlenka Wanklová. Životopisný náčrt se zřetelem k práci národopisné. Brno 1923 a Kulaviaková Dagmar. Příběh ženské emancipace v rodině Jindřicha Wankla. Brno: Historický ústav FF MU 2008. 52 s.

35 Tehdy vychází také LOBKOWICZ, Ferdinand. Mezinárodní ústav zemědělský v Římě. Praha: Reinwart, 1905. 10 s. Časové spisky Zeměděl. rady; 12.

v dalších deseti letech časopis na svých stránkách se věnoval **sociálním otázkám** a rozšiřoval svůj tematický záběr (**různé otázky**). **Doprava** na jeho stránkách byla diskutována ve větší míře v letech 1901, 1903-1905, **statistika** v letech 1902-1905 a 1907, **zemědělství** v letech 1899, 1900, 1902, 1905, 1906, 1910 (tabulka 2-3). **Peněžnictví** byla věnována pozornost v letech 1896 a 1901 a 1904. Pro první pětiletí platilo, že enormní počet článků o **průmyslu** v prvních dvou letech (1896-1897) se snižuje v následujících třech letech (1898-1900) ve prospěch obecnějšího tématu **česká ekonomika**.

Od národohospodářské výchovy k národohospodářské teorii

Mezidobí mezi sepsáním předposlední a poslední verze Bráfových přednášek se zdá možná býti z hlediska dějin zanedbatelným časovým úsekem, nikoliv však z hlediska autora samotného a dějin vědy, obzvláště české. K posunu tu došlo od zdůrazňování pěstování národohospodářské výchovy ke zdůraznění významu národohospodářské teorie. Pan profesor v té době připravil a pronesl přednášku Věda národohospodářská počátkem XX. věku pro slavnostní shromáždění prvního vědeckého sjezdu českých právníků o letnicích 1904 (Sborník věd právních a státních v Praze, ročník IV., viz zde Bráf, 1923, s.29-55). Jinak řečeno, čeští ekonomové už měli své početné vysokoškolsky vzdělané publikum, které jim bylo ochotno naslouchat. A zasloužili si už mít také svůj časopis, kterým se stal Obzor národohospodářský. České národohospodářské písemnictví a školství v utěšeném kulturním rozvoji národa tehdy čestně v rámci Rakouska-Uherska obstálo. V soutěži se světovou odbornou literaturou zbývalo ovšem u malého a z obrodného stanoviska i mladého českého národa mnoho dohánět (Horáček, 1898).³⁶

*Stejně tak platí, že pro první vydání litografie Národní hospodářství je rozhodujícím teoretickým a metodologickým podkladem stať Listy o studium národohospodářském, jejichž první verze vyšla jako článek v roce 1897 v měsíčníku Aléthei³⁷, kde se řeší otázka, jak dosáhnout dobrou znalost toho, **co jest, o typické tvary a pravidelnosti (zákonnosti) v koexistenci a vývoji jevů, jimiž se zabýváme.***

Jestliže v Listech o studiu národohospodářském je kladen důraz na porozumění národohospodářské teorii a logické povaze jejich pouček (ryze pedagogický úkol), tak v přednášce Věda národohospodářská je hledána odpověď na otázku, v jakém stavu je národohospodářská věda, jak dosáhnout dobrou znalost toho, kam se naše vědění, toho, co jest, pohybuje. Sběhly se opravdu na sklonku věku XIX skutečnosti, jež nemalou měrou určují a na dlouho asi budou určovat směr a ráz vědecké práce v oboru našem. Především došel jistého usmiřujícího vyřízení dlouholetý spor mezi abstraktní metodou tak zvané řečené klasické školy národohospodářské a realistickou metodou tak zvané školy historické. Druhou pak takovou vážnou skutečností jest otřesení hospodářsko-historické teorie Marxovy. Jim vlastně padá již po druhé z materialistických ponětí dějin o hospodářská hlediště se opírajících ... ráz takové materialistické teorie dějin má právě také ona sociální filozofie, [která] byla filozofickým východiskem zakladatelův vědy národohospodářské v druhé polovině XVIII. století jsou obě učení v tom shodná [, že se stýkají v optimistickém tvrzení o nejlepším pořádku světa a společnosti, jakmile jen konečně bludné útvary minulosti budou překonány a společnost dle přirozených řádů ustavena] a že jsou teoriemi o mechanicky nutném průběhu společenského děje, jehož lidé jsou svými snahami a vším dychtěním bezděčnými nástroji, tedy v tom rozumu: společenské přírodovědy.

*Lze se tázat, zda a jak se tento posun v individuálním badatelském programu a v postavení českých ekonomů v rámci rostoucího národního sebeuvědomění promítl do struktury výkladu ekonomie jako předmětu vysokoškolské výuky. **Lze také říci, že problém rozptýlených znalostí a pochopení státnosti jak liberálních, tak socialistických teorií vedly Bráfa ke vzrůstající kritické distanci jak vůči liberalismu, tak především vůči socialismu.** Zatímco ještě podle litografie socialismus chce odstraniti soustavu kapitalistickou v naději, že kapitálovost tím nabude ještě silnějších podnětů (1903/164), tak podle knižního vydání platí, že socialismus chce odstraniti soustavu kapitalistickou, oddávaje se při tom naději, že to nebude na újmu přibývání kapitálovosti celého hospodářského procesu, spíše na prospěch.³⁸*

36) Úskalí, s nímž museli se vyrovnávat tehdejší čeští ekonomové v zápase o své publikum, dobře ukazuje úryvek z předmluvy Englišovy studie Peníze z r. 1918: Prací touto sledují především účel vědecký, vyložiti svou vlastní teorii peněz. Poněvadž by si však pro toho druhu spis formou i obsahem ryze vědecký našlo příliš málo českých čtenářů, než aby zejména při dnešních poměrech mohl býti vydán, bylo nutno rozšířiti a upravit práci tuto tak, aby byla i pro širší kruhy české intelligence orientačním spisem o penězích. Bylo proto nutno pojeti do práce té i elementární výklady hospodářské a peněžní a vůbec dbáti toho, by poskytoval tento spis co možná úplnou a soustavnou orientaci o penězích, pokud tiskové obtíže nežádaly neúprosné úspory místem. Bylo nutno dále přizpůsobiti tomuto praktickému účelu též formu podání. Problém peněžní jest velmi složitý a obtížný a není možno učiniti jej každému jasným; nicméně usiloval jsem o to, aby se mohl aspoň každý vzdělanec propracovati k jeho pochopení. Tento do jisté míry popularizační úkol vyloučil z práce vědecké polemiky a rozborů cizích teorií. Tím arci se stalo, že se formálně neodrazí v této práci, co jest v ní nového a vlastního a co jest převzato. Proto dlužno v tomto směru přičiniti alespoň zde několik poznámek pro ty, kdož nebudou hledati v tomto spise první orientaci o penězích, nýbrž jeho theoretické jádro.“ (s. 3)

37) Srovnej Bráf, Albin. *Život a dílo. Díl druhý. Výbor statí z nauky národohospodářské*. Praha: Vesmír 1923. 197 s., s. 59-132,29-30,28-39, s.23-59.

38) Česká socialistická národohospodářská literatura mimo četné populární brožury a překladové výtahy (z Marxe, Englese, Bebla, Kautského) prokázala např. na konci století schopnost zpochybnit teorii vlastnických práv v článku Lva Wintera *Vlastnictví a jeho změny* (1903), jinak z jednoho z překladatelů Marxova Kapitálu a autora pojednání *Kartely. Studie národohospodářské* z r. 1902,

Význam Bráfovy učebnice

Srovnání knižního vydání Bráfovy učebnice *Národohospodářská teorie*, z níž čerpala své „rozptýlené znalosti“ generace prvních českých ekonomů, s jedním z jejich litografickým vydáním naznačuje vyznačení poněkud jiného specifického herního pole pro další vývoj českého ekonomického myšlení na rozdíl od ekonomického uvažování národohospodářů v jiných zemích.

Čeští ekonomové se učili trochu něco jiného, než jejich kolegové v zahraničí, dostávali něco navíc, měli možnost pochopit, v čem spočívá dynamika ekonomických systémů, respektive podstatu společností otevřené všem vývojovým variantám. Posuny v obsahu jednotlivých vydání ukazují, že se autor nespokojil s výkladem, jak funguje ekonomika, začal se ptát, odkud a kam ekonomika, respektive ekonomický systém se pohybuje a zda odpověď na otázku odkud je totožná s odpovědí na otázku kam.

Přesně v tomto ohledu se jeví být Bráf docela moderním i na počátku 21. století, protože chápe dějiny jako příběh s otevřeným koncem, (Řezník, 1997), i když zdánlivě klasicky člení svou učebnici na výrobu, oběh, rozdělování a spotřebu oproti moderněji koncipované rukověti sociální ekonomiky (Soldát, 1913), která rozebírá celou problematiku z hlediska národního blahobytu. Vrátil jakoby zpět k německé historické škole jako ke zdroji inspirace, právě proto pro něj tzv. marginalistická revoluce nepředstavovala zásadní přelom v dějinách ekonomie.

Tímto způsobem provedené bilancování stavu národohospodářské teorie na počátku 20. století mu umožnilo velmi výrazně inovovat svou učebnici, což bylo vyjádřeno také i ve změně jejího názvu. Rozpracování pojmu obchodního hospodářství vedlo k novému definování tzv. těžebního kapitálu i k hlouběji a razantněji propracované polemice se socialistickými i liberálními směry³⁹.

Jeho učebnice může tedy být inspirující i pro dnešní programové východisko, i když se zdá být na současné poměry být příliš popisnou a málo analytickou a málo zdůrazňující rozdíly mezi fungováním nominálních a reálných veličin, a to na úrovni mikro i makroekonomie.

---

příznivě přijaté vědeckou kritikou.

Publikum už bylo k dispozici. Když JUDr. Karel Polák za účasti Josefa Grubera zakládal Volné sdružení právníků národohospodářských politiků při Jednotě průmyslové, rozeslal 226 pozvánek. Srovnej Obzor národohospodářský, 1914, r. XIX, s. 58-61.

39) Velmi zajímavým způsobem reagoval autor poznámky na *hlubokou a duchaplnou úvahu stejně bystrého jako neohroženého známého kritika sociálního i literárního* Gammy v Času v čísle 83-85v článku *Ten druhý Čech* k probíhající zářadkové Švihově-Klímově afěře: *Pokládali bychom vzhledem k celému dosavadnímu směru Obzoru národohospodářského za neodpuštělné opomenutí, kdybychom nezduraznili, že hlásati národní hospodářské silení a podnikání nelze stavěti v jednu řadu s advokátským vychvalováním falešných smének, aniž hnutí střádalské s nedělními kázáními o ženském (a nyní též mužském) přepychu. Všichni národohospodáři čeští jsou si vědomi a hlásají, že cílem hospodaření je nejen fyzický, nýbrž i rozumový a mravní pokrok člověka, národa a lidstva, že hospodárnost a hospodaření nesmí se uplatňovat na úkor vyšších cílů, zejména mravních, a že jest zavrženitelným hospodářský pokrok, je-li vykoupem úpadkem mravů a charakteru, a dokonce již bránili jsme se vždy tomu, aby se za čochovici hospodářských výhod zanedbávaly vyšší prospěchy národní a všelidské. Nám bylo vždy a jest hospodaření ne cílem, nýbrž jen prostředkem k cíli pokroku duševního i mravního. Od nějaké doby však nikoli národní hospodáři, nýbrž „národohospodáři“ začínali vždy neostýchavěji hlásati a prováděti heslo zbohatnutí a vydělávati za každou cenu, třeba jakkoliv, třeba i dle zákona podvodně nebo jen ethicky zavržitelně; všelijaká špinavost omlouvána byla potřebou hospodářského zvelebení a zcela falešně bylo národohospodářským a obchodnickým jednáním zвано to, nad čím by obchodník, průmyslník, bankovní ředitel apod. anglický, holandský nebo německý jen opovrživě pokrčil rameny, a když se někdo ozval proti tomu molochu peněz, prohlásován za závistníka a opozdilce, který nechápe širokých nyní poloměrů národního rozmachu. Nikoliv národní hospodáři, nýbrž vydělkáři často bez vzdělání, ale vždy bez skupulí zavedli hospodářské veřejné mínění národa a způsobili, že nejen mravní, ale i národní ideály zůstaly nekonečně pozadu za snahami a prospěchy hmotnými – nic již státní právo, druhá universita atd., jen místní dráhy, telefony, subvence družstvům a dodávky pro jednotlivce a – podpory podnikům a ústavům nehospodárnosti a nepoctivosti ohroženým. Jsou ostatně jen ženy a jejich přepychové touhy příčinou obecné honby po penězích? Také pro muže tvoří se hotová toaletní věda společenská, a kolik miliónů, které se musejí vydělat, pohltí české cestování po všech možných končinách světa mimočeského! Nenapadlo nikoho, jak ohromně je poměrně k naší celkové početnosti zastoupeni Čechů v lázeňských a turistických místech ciziny. A že s celým způsobem nynějšího našeho živobytí, jaké vedeme od nedávných teprve let, souvisí také otázka úbytku našeho dorostu, naše depopulace, která ohrožuje samu naši existenci národní? Dokonce však bychom nevinili z vlivu na naši hospodářskou demoralisaci hnutí střádalské; právě naopak ono vede konec konců ke hlásání hotové askese. Tedy hospodářský pokrok, silení a podnikavost, ale ne na úkor veřejné i soukromé mravnosti, aniž na úkor vyšších cílů národních a lidských, a tudíž bezohledný boj proti všem, kteří hmotného prospěchu hledí dosáhnouti jinak nežli vzděláním, přičiňením a poctivostí! (Obzor národohospodářský, 1914, r. XIX, s. 152-153)*

Faktory ovlivňující poptávku internetového obchodu

Tomáš Novák, Petr Adámek

Anotace

E-commerce neboli internetový prodej je fenoménem posledních let. Rostoucí trend prodeje zboží na internetu vůči tzv. kamenným obchodům se stal součástí každodenního života. Ačkoliv dochází k změně „prostředí“ z kamenného obchodu do prostředí internetové sítě, jsme nadále svědky střetávání základní teorie mikroekonomie o vztahu mezi poptávkou a nabídkou na [trhu](#) definovanou Alfredem Marshalllem.

Cílem níže uvedeného článku je analyzovat jednotlivé faktory ovlivňující poptávku po sortimentu internetového obchodu a jejich zachycení prostřednictvím grafického modelu.

Abstrakt

(E-commerce or Internet sales has been a phenomenon of recent years. The increasing trend of selling goods on the Internet to stores has become a part of everyday life. Although the „environment“ is changing from the store to the Internet, we continue to see the fundamental theory of microeconomics about the relationship between demand and supply on the market defined by Alfred Marsahl.

The aim of the article below is to analyze individual factors influencing the demand for e-shop goods and their capture through a graphical model.)

Klíčová slova

poptávka, cenová elasticita poptávky, promoční nástroje, internetový obchod

Key words

demand, price elasticity of demand, promotion tools, e-shop

JEL klasifikace

M20 (Business Economics: General)

D43 (Market Structure, Pricing, and Design: Oligopoly and Other Forms of Market Imperfection)

Úvod

Ekonomické teorie se k problematice poptávky vyjadřují ve dvou podobách. V podobě mikroekonomické, která je základem pro analýzu podanou v tomto článku, ale v také podobě makroekonomické, která nebude v dalším textu explicitně řešena, nicméně vyžaduje alespoň stručné vyjádření. Jedná se o problematiku agregátní poptávky, do které také přirozeně spadá internetový prodej. Je všeobecně známa skutečnost, že v době ekonomické krize dochází k výraznému stlačení agregátní poptávky, tento trend může být navíc zesílen restriktivní fiskální politikou vlády, která svými rozhodnutími vyvolává pesimistická očekávání ekonomických subjektů. Položíme-li si otázku, jak dané skutečnosti ovlivňují trend „objemu“ internetového prodeje, tak je možno konstatovat, že dané skutečnosti ovlivňují jen částečně celkový objem internetového prodeje. Přesněji je možné hovořit o dopadech výše zmíněných skutečností v konfrontaci klasického a internetového způsobu prodeje.

Rozdílnost prodejců v klasickém a internetovém obchodě využijí v mikroekonomické podobě poptávky, která jak je známo, je modelovaná do podoby dílčí poptávky, která vyjadřuje vztah mezi cenou a prodaným množstvím. Je možno připomenout, že kvantitativní vztah mezi nimi je řešen tzv. cenovou elasticitou poptávky. Je měřena jako procentní podíl změny poptávaného množství k změně ceny a nabývá hodnot od nuly až po nekonečno. Pro konkrétní praktické prodeje se pak jedná o poptávku elastickou, tedy procentní změna prodeje je větší než procentní změna ceny, poptávku neelastickou, kdy je tomu právě naopak a poptávku jednotkově elastickou, kdy obě změny působí proti sobě a navzájem se vykompenzují. Právě charakter poptávky a její elasticita, kterou však nelze znát a lze ji na základě předchozích zkušeností prodeje anticipovat, je základem pro stanovení cenové strategie prodejce, který se snaží maximalizovat tržby. Celkově jiným problémem je potom analýza zisku, která vyžaduje rozbor všech nákladů firmy. V této souvislosti je možno připomenout, že ekonomická teorie kromě přímo vynaložených nákladů a vyčíslitelných nákladů, která označuje jako explicitní, zná také náklady skryté, implicitní. V podstatě se jedná o alternativní náklady, které jsou ušlým ziskem z aktivit, které by firma vykonávat mohla, ale nevykonává. Předpokladem pro kvantifikaci ekonomického zisku, který zvažuje právě nejen explicitní a implicitní náklady, je mobilita kapitálu. Internetový obchod je jistě ekonomickým prostorem, který umožňuje mobilitu kapitálu ve velké míře.

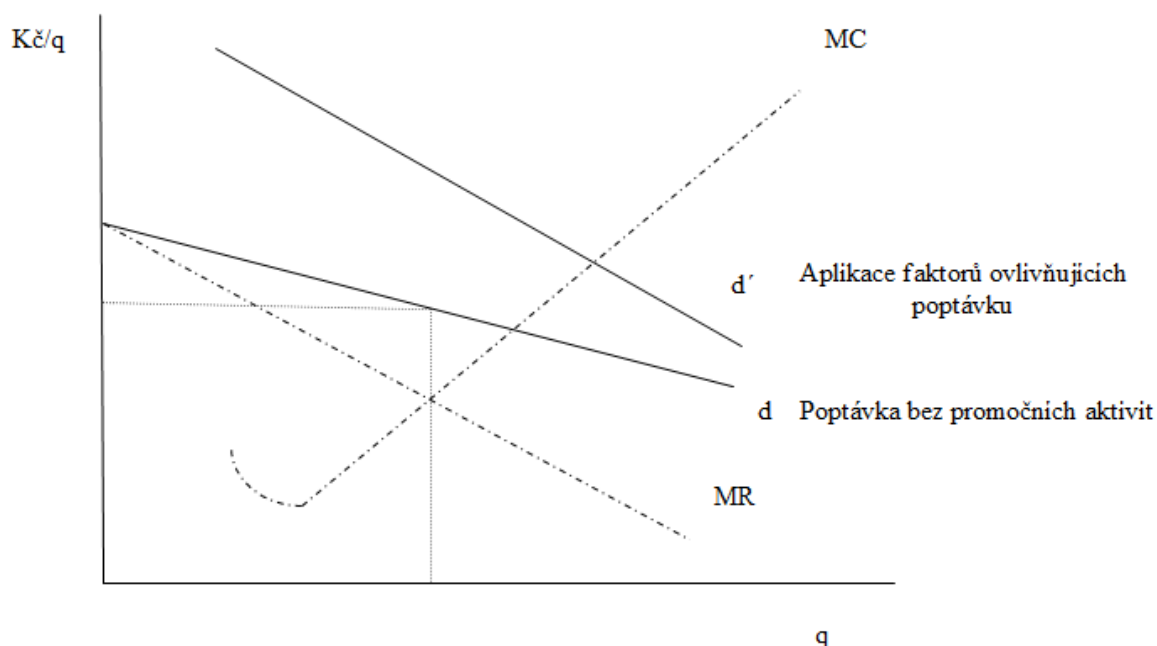
Vrátíme-li se k samotné analýze poptávky a její cenové elasticity, je nutné připomenout faktory, které ji ovlivňují. Jedním z nich je časový horizont. Obecně platí, že čím má spotřebitel více času reagovat na změny ceny svým nákupem, tím je poptávka elastičtější. Samotný charakter internetového prodeje, který informuje zákazníka on-line, výrazně zkracuje dobu, kterou má strana poptávky na realizaci nákupů. Současně a s tím, jsou snižovány transakční náklady, které jsou spjaty s přečteňováním výrobků. To vše umožňuje vyslovit domněnku o spíše vyšší cenové pružnosti poptávky realizované internetovou firmou. Přesto však výše popsané úvahy mají modelující teoretický charakter.

Prizmatem cenové elasticity poptávky je možno zkoumat i další dva faktory, které ovlivňují prodej internetového obchodu, a to cenové slevy a akční nabídku. Z hlediska teorie poptávky je dokonce možné oba faktory posuzovat současně. V obou případech snížení ceny u vybraných statků směřuje k podchycení zájmu zákazníka, a také v obou případech lze předpokládat velmi krátký čas, ve kterém zákazník informaci obdrží. Konkurenční výhoda, která v tomto případě při určité cenové elasticitě poptávky povede k zvýšení tržeb, však nebude trvat dlouho. Jak lze snadno anticipovat – ostatní prodejci internetového zboží svou reakcí dokážou ve velmi krátkém čase vzniklou konkurenční výhodu eliminovat. Křivka poptávky, jak už bylo vysloveno v předchozích odstavcích, skutečně vykazuje relativně velkou cenovou pružnost. Ta je znakem konkurenční struktury, ve které se pohybuje řada firem různých velikostí, nicméně žádná však není schopna monopolizovat trh. Modelově nejbliže je tržní struktura monopolistické konkurence, která se vyznačuje velmi elastickou poptávkovou křivkou. Tomu i v zásadě odpovídá charakter prodávané produkce, která se vyznačuje poměrně velkou homogenitou. Ekonomická teorie v této souvislosti používá pojem blízké substituty. Základem je nutno si uvědomit, že daný pojem nelze stáhnout k samotnému výrobku, ale také ke způsobu, jeho prodeje. Toto lze dohromady charakterizovat jako ekonomické prosazení poptávky, které je spjato se všemi způsoby promočních aktivit, které internetový prodej používá. **Jestliže internetový prodej na jedné straně v důsledku uvedených aktivit umožňuje krátkodobé zvyšování tržeb, samotná jeho podstata naopak tuto veličinu nivelizuje.** Zde se nabízí srovnání s kamenným obchodem, kde lze důvodně předpokládat, že oba procesy budou probíhat v daleko delším časovém horizontu.

Jako předposlední faktor, který ovlivňuje poptávku internetového obchodu a který je v tomto článku uvažován (v určitém časovém horizontu) je promoční aktivita. Opět ji stáhneme k hypotetické křivce poptávky, kterou předpokládáme, že se bude vyznačovat určitou cenovou elasticitou. Byl vysloven předpoklad, že charakter internetového prodeje vede k jisté homogenizaci realizovaného produktu, alespoň ve srovnání s kamenným obchodem. Veškeré promoční aktivity nemají jiný cíl než tento produkt diferencovat, byť její účinek nemusí být dlouhodobě platný. Úspěšná promoční aktivita zjevně činí křivku poptávky opět méně elastickou. Může dojít nejen k segmentaci trhu, ale i k segmentaci jednotlivých firem. Ty začnou disponovat větší monopolní silou, jejich schopnost ovlivnit cenu se zvýší. Získají konkurenční výhodu, která se může příznivě projevit v ziskové marži.

Dosud jsme zkoumali vliv promočních aktivit zejména na poptávku (ne na zisk). Úspěšná promoční aktivita jednoznačně poptávku zvyšuje, což má pozitivní vliv na příjmy firmy. Teoretické úvahy o vlivu různých faktorů na poptávku po zboží nabízeném prostřednictvím internetového obchodu je možno shrnout do grafického modelu s výraznou vypovídací schopností.

Graf. č. 1 Grafický model internetového prodeje

Zdroj: vlastní tvorba

Od teorie k praxi

Vzhledem k vyslovené hypotéze: „Jestliže internetový prodej na jedné straně v důsledku uvedených aktivit umožňuje krátkodobé zvyšování tržeb, samotná jeho podstata naopak tuto veličinu nivelizuje.“ považuji za vhodné hypotézu verifikovat alespoň na „mikroekonomické“ úrovni vlastního internetového obchodu ARMATURY Novák s.r.o. Veškerá statistická data nejsou indexována či jakkoliv pozměněna, a jedná se tedy o skutečná statistická data internetového obchodu ve sledovaném období leden–prosinec 2019. Obecně lze charakterizovat současný stav podnikání prostřednictvím internetového obchodu na trhu B2B jako stav sílí konkurence, která výrazným způsobem působí na cenovou hladinu nabízeného sortimentu a potažmo na ziskovou marži jednotlivých účastníků. Z tohoto pohledu je pro dlouhodobě úspěšné působení internetového obchodu klíčovou otázkou analýza interní dokumentace ve vztahu k objemu návštěvnosti internetového obchodu a reklamní propagace zaměřená na zvolený segment potenciálního zákazníka. Analýzou těchto faktorů lze následně přikročit k formulaci marketingové strategie v návaznosti na rozpočet reklamní propagace. Návratem k definici faktorů ovlivňujících poptávku internetového obchodu můžeme provést konfrontaci teorie s praxí:

- faktor prodejní ceny
- faktor promočních aktivit
- faktor odkazujících vyhledávačů

V případě internetového obchodu musíme uvažovat nejen o promočních aktivitách (slevy, výprodejové akce, atd.) ale taktéž o reklamě v podobě odkazujících vyhledávačů na stránky internetového obchodu, viz tab. č. 1 Počet odkazujících vyhledávačů.

Tab. č. 1 Počet odkazujících vyhledávačů

Měsíc (počet odkazů)	Seznam.cz	Google.com	Centrum.cz	Yandex.ru
leden 2019	464	362	5	4
únor 2019	512	269	13	2
březen 2019	570	369	12	7
duben 2019	493	288	8	7
květen 2019	411	289	14	5
červen 2019	448	245	6	1
červenec 2019	664	362	4	5
srpen 2019	731	399	31	14
září 2019	812	446	38	17
říjen 2019	503	255	22	3
listopad 2019	448	208	17	7
prosinec 2019	407	180	10	6

Zdroj: interní dokumentace

Posledním faktorem ovlivňujícím poptávku internetového obchodu jsou vyhledávače odkazující na stránky obchodu. Zjednodušeně řečeno se jedná o reklamu, která směřuje zákazníka do „prostoru“ internetového obchodu a přesouvá jeho pozornost z původní stránky na stránku obchodu. Záměrně jsem poslední faktor ilustroval prostřednictvím tab. č. 1, neboť považuji číselné vyjádření za přehlednější. Zvýrazněné období červenec–září 2019 je obdobím, kdy dochází k využití promočních aktivit, úpravám prodejních cen a cílené reklamy na jednotlivých vyhledávačích. Při bližším pohledu na uvedenou tabulku, lze konstatovat, že za sledované období dochází nejprve k růstu odkazovaných stránek prakticky u všech vyhledávačů (obdobný trend růstu vykazují i ostatní vyhledávače Google.com, Centrum.cz a Yandex.ru⁴⁰) jejichž prostřednictvím jsou realizovány marketingové aktivity internetového obchodu. Níže uvedený obr. č. 1 červen 2019 a obr. č. 2 červenec 2019 uvádím jako zdroj webové statistiky pro jednotlivé měsíce sledovaného období.

Obr. č. 1 červen 2019

[Zpět na hlavní stránku](#)

Odkaz z Internetového vyhledávače				
6 různých odkazů z internetových vyhledávačů	Stránek	Procenta	Hity	Procenta
Seznam	448	63.6 %	448	63.6 %
Google	245	34.8 %	245	34.8 %
Centrum.cz	6	0.8 %	6	0.8 %
Unknown search engines	3	0.4 %	3	0.4 %
Yandex	1	0.1 %	1	0.1 %
Ask Jeeves	1	0.1 %	1	0.1 %

Advanced Web Statistics 6.5 (build 1.829) - Created by awstats

Obr. č. 2 červenec 2019

Zobrazený časový úsek: Led 2012 OK

[Zpět na hlavní stránku](#)

Odkaz z Internetového vyhledávače				
4 různých odkazů z internetových vyhledávačů	Stránek	Procenta	Hity	Procenta
Seznam	664	64.1 %	664	63.6 %
Google	362	34.9 %	363	34.8 %
Yandex	5	0.4 %	12	1.1 %
Centrum.cz	4	0.3 %	4	0.3 %

Advanced Web Statistics 6.5 (build 1.829) - Created by awstats

Zdroj: Advanced Web Statistics

---

40 Internetový vyhledávač Yandex.ru byl do seznamu zahrnut vzhledem k exportním zakázkám.

Poslední z analyzovaných faktorů ovlivňující poptávku internetového obchodu v podobě odkazujících vyhledávačů dokresluje postupný trend „vyrovnání“ krátkodobého působení promočních aktivit v delším období. Konkurence skutečně nikdy nespí a krátkodobá výhoda v podobě růstu počtu zákazníků, kteří navštíví internetový obchod, je v dlouhém období opětovně nivelizována, viz. obr. č. 3 říjen 2019.

Obr. č. 3 říjen 2019

[Zpět na hlavní stránku](#)

Odkaz z Internetového vyhledávače				
6 různých odkazů z internetových vyhledávačů				
	Stránek	Procenta	Hity	Procenta
Seznam	503	63.3 %	503	63.2 %
Google	255	32.1 %	255	32 %
Centrum.cz	22	2.7 %	22	2.7 %
Unknown search engines	9	1.1 %	9	1.1 %
Yandex	3	0.3 %	4	0.5 %
Baidu	2	0.2 %	2	0.2 %

Advanced Web Statistics 6.5 (build 1.829) - Created by awstats

Zdroj: Advanced Web Statistics

Závěrem pouze konstatování patrné z původní tab. č. 1 Počet odkazujících vyhledávačů. Ukončení promočních aktivit v září 2019 vede prakticky okamžitě k poklesu návštěvnosti internetového obchodu napříč jednotlivými vyhledávači. Konkurenční výhoda se vyčerpala a hodnoty vyhledávačů se navracejí do dlouhodobého průměru.

Závěr

Grafické znázornění zákonitosti střetávání nabídky a poptávky nám potvrzuje platnost myšlenek Alfreda Marschalla nejen v letech jeho života (1842–1924), ale i přesahu do současnosti, který každodenně spatřujeme v podobě rostoucího prodeje zboží prostřednictvím internetového obchodu nebo chcete-li E-commerce. Změna prostředí či výchozích podmínek nehraje významnou roli a jsme (opětovně) svědky fungování základních principů ekonomie. Prvotním cílem textu bylo analyzovat jednotlivé faktory ovlivňující poptávku po sortimentu internetového obchodu a jejich zachycení prostřednictvím grafického modelu. Jelikož se jedná o můj první článek doktorandského studia, dovolím si využít příležitosti a závěrem konstatovat, že zákonitosti ekonomie lze spatřit v konkrétních situacích všedního dne. Chce se to „jenom“ umět dívat okolo sebe.

Resume

The graphic representation of the intersection of supply and demand confirms the validity of Alfred Marshall's ideas not only in his life (1842–1924), but also the overlap to the present, which we see every day in the form of the increasing sales of goods through e-shop or E-commerce. Changing the environment or starting conditions does not play a significant role and we are (again) witnessing the functioning of the basic principles of economics. The primary aim of the text was to analyze individual factors influencing the demand for e-shop goods and their capture through a graphical model. As this is my first post-graduate article, I would like to take the opportunity to conclude that the laws of economics can be seen in specific situations of everyday life. It just wants to „look around“.)

Seznam literatury

- CRAMER, J. S. (1957). A Dynamic Approach to the Theory of Consumer Demand. *The Review of Economic Studies*, 24(2), 73–86. <https://doi.org/10.2307/2295761>
- CRAMER, J. S. (1958). Ownership Elasticities of Durable Consumer Goods. *The Review of Economic Studies*, 25(2), 87–96. <https://doi.org/10.2307/2296206>
- DEATON, A., & MUELLBAUER, J. (1980). An Almost Ideal Demand System. *The American Economic Review*, 70(3), 312–326. Získáno z <https://www.jstor.org/stable/1805222>
- FRANK, R., H.: BERNANKE, B., S., *Ekonomie*, Grada Publishing, Praha, 2003, ISBN 80-247-0471-4
- GARICANO, L. a STEVEN N. KAPLAN. *The Effects of Business-to-Business E-Commerce on Transaction Costs* [online]. NBER Working Paper No. 8017, 2020 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w8017>

GOLDMANIS, Maris, Ali HORTACSU, Chad SYVERSON a Onsel EMRE. *E-commerce and the Market Structure of Retail Industries* [online]. NBER Working Paper No. 26506, 2020 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w14166>

HINDLS, R., HOLMAN, R., HRONOVÁ, S., a kol.: *Ekonomický slovník*, C.H.BECK, Praha, 2003, ISBN 80-7179-819-3

HOŘEJŠÍ, B. *Mikroekonomie*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-218-5.

HOŘEJŠÍ, B., KOPKÁNĚ, H. a KUBÁLKOVÁ, M. *Mikroekonomie: jak dosáhnout nejlepších pozic ve vyhledávačích*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2010, ISBN 978-80-7261-218-5.

JEAN-FRANÇOIS, H., P. NEWBERRY, a Katja SEIM. *Economies of Density in E-Commerce: A Study of Amazon's Fulfillment Center Network* [online]. NBER Working Paper No. 23361, 2020 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w8017>

KLENOW, P., J. a Austan D. GOOLSBEE. *Internet Rising, Prices Falling: Measuring Inflation in a World of E-Commerce* [online]. NBER Working Paper No. 24649, 2020 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w24649>

LEVIN, Jonathan D. *The Economics of Internet Markets* [online]. NBER Working Paper No. 16852, 2020 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w16852>

MANKIW, G. N. 2004. *Principles of Economics*, South-Western Publications, 3rd edition, ISBN- 13: 9780324171884

MANKIW, G. N. 2006. *Essentials of Economics*, South-Western Publications, 3rd edition, ISBN-13: 9780324171914

MANKIW, N., G.: *Zásady ekonomie*, Grada, Praha 2000. ISBN 80-7169-891-1

SAMUELSON, P., A.: NORDHAUS, W., D., *Ekonomie*, 18. Vydání, NS Svoboda, Praha 2007, ISBN 978-80-205-0590-3

SOUKUP, J. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-219-2.

YOON, J.JO, MATSUMURA MISAKI a DAVID E. WEINSTEIN. *The Impact of E-Commerce on Relative Prices and Consumer Welfare* [online]. NBER Working Paper No. 26506, 2020 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w26506>

Vlastní zdroje

Interní dokumentace ARMATURY Novák s.r.o.

Administrace webových stránek www.armaturynovak.cz

3. Ohlasy na publikace

3 x Z aneb knižní okénko 6.

Pavel Sirůček

Dnešní lidé, především zasíťovaní digitální domorodci, čtou – míněno opravdové, tedy tištěné knihy – zoufale málo. Přitom se na pultech povalují hromady titulů. Hodně proměnlivé kvality a za nemravný peněz. Mnohdy se nabízí otázka, kdo mohl něco takového vydat? A proč? Nezřídka je drzá neprofesionalita a tragikomická lidová tvořivost (zde v krajně pejorativním smyslu) až neuvěřitelná. Pachatel dílka však patří do správné partičky, která si přihrává granty, projekty. Na straně druhé jsou autoři nuceni shánět si těžce sponzory a uboze škemrat o milodary, aby mohli publikovat i bez nároků na honorář. Prostě liberalismus ... Pravidelně nepravidelná rubrika 3 x Z⁴¹ telegraficky představuje pel-mel knížek, které z různých důvodů nejsou recenzovány samostatně. Nicméně pozornost, samozřejmě i kritickou, si snad zaslouží.

Šesté pokračování přináší anotace následujících – vlastenecky zaměřených – knižních titulů.⁴²

- Černý, P.: *Černý mezi černými a jiné kapitoly z instruktorských cest kolem světa*. Praha: Mladá fronta 2019. 310 s. ISBN 978-80-204-4856-9.
- Materna, K. (a kol.): *Pivandr Prahou*. Sředokluky: Zdeněk Susa 2019. 70 s. ISBN 978-80-88084-22-8. (Uveřejňujeme v tomto čísle Marathonu)
- Hampl, P.: *Poctivost a kreativita: Kapitoly z buranské sociologie a volné úvahy. S předmluvou krále blogerů Ladislava Větvíčky*. Olomouc: Naštvané matky 2019. 320 s. ISBN 978-80-906573-5-9. (Bude uveřejněn v příštím čísle)

Zápisky českého instruktora policejních jednotek celého globu

Jedna z mnoha darovaných knížek (od kamaráda, který kupuje a čte knih metráky, ba tuny) z doby těsně předrouškové.⁴³ Předána s tím, že ji mohu klidně expedovat dál. Na kratochvilné prolisování či letmé rychločtení snad prý ujde, nicméně má jít o text poněkud (silně) monotónní. Pan instruktor vždycky přijel kamsi do exotiky a cosi očekával. A vždy zjistil, že v realu je to jiné, obvykle daleko horší. Snažil se a někdy snad i cosi zlepšil, ukázal a dokázal. Nakonec z domorodého materiálu snad sice někdy něco i zformoval, i když ... A tak pořád dokolečka dokola. Mexiko, Egypt, Togo, Kongo, Afghánistán, Gruzie, Vietnam, Kuvajt, Ghana, Indie nebo Čína a zase Čína. K čemuž kamarád přidal glosu (leč nijak přehnaně kriticky), že autor je lepší policista, střelec a tvrdáček instruktor nežli spisovatel a vypravěč.

Pavel Černý je bezpečnostní expert, policejní podplukovník v záloze a mezinárodně uznávaný elitní policejní instruktor a metodik, který po celém světě realizoval mnoho výcviků a kurzů speciálních policejních jednotek. O čemž píše do časopisů odborných i populárních, a o čemž je i představovaný titul. Má to být vyprávění neotřelou formou ve stylu novodobých mayovek – poutavé a nevšední vyprávění o „nevšedních zážitcích nejen při samotném výcviku, ale taktéž o tom, jak našinec může v rámci akční profese policejního instruktora vidět některé země naprosto jinými očima než běžný turista“ (zadní strana obalu anot. publ.).

Největší ocenění zaslouží, že nevšední a poutavé příběhy nejsou degradovány a zatíženy politickou (hyper)korektností. „Autor nám zkrátka ukazuje jednotlivé navštívené státy a jejich obyvatele skutečně takové,

---

41 Zalistujme – Začtème se – Zapřemýšlejme.

42 Pro odborněji laděné p.t. čtenářstvo avízo na dvě publikace z nakladatelství Routledge. Tituly zajímavé, ale přišerně drahé. Od tuzemských autorek. S knihou první autor anotace již dávňěji pracuje. Míněn je text Doležalová, A.: *A History of Czech Economic Thought*. London a New York: Routledge a Taylor & Francis Group 2018. 194 s. ISBN 9781138914162. V případě druhém jde o žhavou novinku – Lipovská, H.: *The Political Economy of Independence in Europe*. London: Routledge 2020. 240 s. ISBN 978-0-367-89647-8. Doplníme, že právě vrcholí (psáno v polovině května 2020) disertační řízení H. Lipovské, která v Brně předložila mezioborově zaměřenou práci *The Political Economy of Secession in Europe*. Analyzuje secesi jako konflikt, včetně identifikace příčin secesionistických procesů, a toho, jak jsou určující pro občany evropských secesionistických regionů. Rozlišovány jsou dva (povahou zastřešující) faktory – ekonomický a romantický. P.S. Nové paní radní ČT je nutno popřát dobré nervy, výdrž a sílu při vymetání Augiášova chléva.

43 Ze které je i publikace Levinová, J.: *Vesmírné blues: Černé díry, gravitační vlny a historie epochálního objevu*. Praha: Paseka 2016. 271 s. ISBN 978-80-7432-746-9. Autor anotace ji má od kolegy, který se loučil s gymnáziem pod žížkaperkem a dostal knihu od studentů darem. A to hned dvakrát. Titul má popisovat „vzrušující zákulisí přelomového vědeckého objevu“. Ohledně zaznamenání gravitačních vln. Kniha má být poutavá a věda, třeba experimentální fyzika, v podání autorky „učiněný rokenrol“. Autor anotace má sice rokenrol hodně rád, ovšem titul není jeho šálkem čaje (anebo jsme se spolu zkrátka potkali ve špatné době). Prolisovaná a zběžně cca z poloviny rychlopřečtená putuje kniha dále. Svě čtenáře si pravděpodobně ale najde.

jak je zažil, viděl a vnímal“ (dtto).⁴⁴ Tudíž knihu lze škodolibě doporučit všem hyperliberálům a obdobným elementům, kteří nám z kosmopolitních kaváren elitářsky nalhávají, že jinakost automaticky a vždycky obohacuje. Přitom však všichni lidé mají být – dle fantasmagorií korektních pokrokařů alias píplů odnikud⁴⁵ – prý úplně stejní (a vždy sluníčkově báječní). Nejsou, nebyli ani nikdy nebudou. Barva pleti, etnicita, národnost, stejně jako pohlaví, opravdu není věcí osobní volby, rozmaru ani libovůle nebo kratochvíle.

V závěru knihy nalézá čtenář – vedle vysvětlivek – krátké, leč pestré CV P. Černého.⁴⁶ Byl lektorem ministerstva vnitra pro speciální zbraně, instruktorem rizikových zákroků, působí jako komisař u zkoušek pro získání zbrojního průkazu. Doma i ve světě učil stovky policistů střelbě, sebeobraně a taktice. Vedle instruktorské výuky se léta věnuje odborné publikační činnosti ve střelecký časopisech. Je spoluautorem rozšířeného *Manuálu obranné střelby*⁴⁷ a jako prezident občanskoprávní bezpečnosti platformy LIGA LIBE (Lidskoprávní BEzpečnostní projekt) se angažuje v oblasti ochrany práv majitelů legálních soukromých zbraní.⁴⁸ P. Černý znalost střelby i zbraní správně označuje za součást vzdělání.⁴⁹ Uvedeny jsou také odkazy na stránky věnované představované knize a výcvikovým projektům P. Černého.

Knihla se nakonec četla docela příjemně, i když monotónní skutečně je. V poslední kapitolách už (nejen) čtenáři splývá vše dohromady. Pro popletené pacifisty titul určen rozhodně není. Krásná láska ke zbrani je patrná i všudypřítomná.⁵⁰ Psáno svižně, s nadhledem a opravdu to svým způsobem připomíná mayovky. Text odsypá, žádné pseudointošské kecy ani ničemně filozofování o nesmrtnosti chrousta. Vtipné repliky, hlášky a glosy, včetně černého humoru ala Černý. Lidi si sluníčkářsky neidealizuje (některá specifika jsou skutečně prapodičná), nicméně na druhou stranu má pro ně obvykle pochopení. Zachovává si přitom nadhled i dravý rozum. A v neposlední řadě musí mít svatou trpělivost a poctivou i upřímnou snahu pomoci jim. I když zůstává

---

44 Videoklip ke knize je dostupný na <https://www.youtube.com/watch?v=8iqq37ZovtA>.

45 Píplové anywhere, v podobě cizáckých expanťů okupujících náš žižkaperk, se nepřekvapivě vybarvili v době koronakrize. Namyšlení, prudící, agresivně sobečtí hyperliberálové. V krizi vyhřezly fízlovací a udavačské sklony, a tudíž státní i městští policisté museli zbytečně přijíždět či přicházet. Policie se přitom chovala příkladně a opravdu pomáhala a chránila. Děkujeme. Stačila letmá kontrola, že nařízení jsou dodržována. Kosmopolitní euroksindl sem přitáhne náказu, a ještě práská našince zachraňující své hospody! (A přitom si k našemu okénku rád zašel i p. prezident. Bývalý a doufejme, že i budoucí. Nebo by to mohlo zůstat v rodině ...). Udavači ale záviděli, fotili, natáčeli a práskali a práskali. Léčili si své vykořenění a jiné komplexy telefonáty na tíšňovou linku, kde hystericky blábolili cosi o vražedných COVID orgiích ... Tohle není občanská bdělost pochopitelná nebo alespoň omluvitelná, nýbrž prašivé udavačství! My, normální lidé odněkud (somewheres), však moc dobře vnímáme a víme, jak fajnoví sousedé se projeví Vietnamci. Milí, pilní, pracovití, obětaví, roušek i dezinfekce měli pořád dostatek. A tyto rádi a s úsměvem dokonce i rozdávali, pokud bylo třeba. Děkujeme. Udávat a práskat je ani nenapadlo, neboť něco skutečně užitečného neustále dělali. A home-office expanťů? Tzv. práce v lepším případě společensky hodně, hodně zbytná a v horším (drtivě obvyklém) škodlivá. Připomeňme, že expanť je novotvar od expat jako emigrant či též dočasně usazený zahraniční odborník. Expanťi proto, že nekontrolovaně expandují. P.S. (1) Naši Vietnamci v ulici zákazníkům jako dárek nabízeli zdarma i knihu. Básni. Fousatý Ho Či Min a jeho Deník z vězení (Příbram: Periskop 2011. 83 s. ISBN 978-80-87077-20-7). Naopak hned vedle ve vlezlé kavárničce expanťi dělají pro druhé VELKÉ H. a k tomu manifestačně vyvěšují prapor EU. V kritické době, kdy EU opět totálně selhala, bylo normálním lidem z hvězdnaté europrovokace blivno. P.S. (2) Ho Či Min před tím, než se stal politikem a národním osvoboditelem byl básníkem. Vězněm a básníkem. V poezii se vysmívá okovům i věznilům. Deník z vězení je zápisníkem, ve kterém shrnul krátké básně napsané ve vězení od podzimu 1942 do podzimu 1943. Z doby, kdy byl zajat a vězněn Čankajškovci.

46 Podrobněji viz <https://www.euro-security.info/cs/vycvikove-kurzy-esp/hlavni-instruktor-vycvikovych-programu.html>.

47 Černý, P., Goetz, M.: *Manuál obranné střelby: Defenzivní a taktické použití pistole*. Praha: Grada 2004. 234 s. ISBN 978-80-247-0739-6, Černý, P., Dušek, O., Vinduška, V.: *Manuál obranné střelby II: Defenzivní a taktické použití pušky a brokovnice*. Praha: Grada 2013. 320 s. ISBN 978-80-247-4427-8.

48 „Zbraní mezi lidmi se nebojím, vlastnit legálně zbraň není žádná legrace. Musíte se stát zodpovědnějším, řešíte pak mimo jiné skladování zbraně, aby se k ní nedostaly děti, řešíte, kam ji dáte, když jdete třeba plavat,“ říká. „Držení zbrojního průkazu z vás svým způsobem dělá lepšího člověka, musíte totiž být odpovědnější než ti ostatní. Nosíte-li zbraň, musíte si prakticky změnit život. Hlídat si vše, chování na veřejnosti, plánovat kde se budete pohybovat i třeba jaký zvolíte způsob zábavy. Stačí totiž obyčejný přestupek se zbraní a podruhé už o zbrojní průkaz přijdete,“ vysvětluje Pavel Černý (<https://www.krimi-plzen.cz/a/cerny/>). P.S. I aktuální situace z USA potvrzuje, že tam kde slušní lidé mají zbraň, tam se nerabuje. „Prostě, jak říká trefně jedna glosa – pět z pěti kriminálních preferuje neozbrojenou oběť ... Ono je totiž velkým luxusem, z blahobytu, z bezpečí, nikým neohrožován prohlašovat „jsem proti zbraním a násilí“. Víte, jak se říká, podobní pacifisté nevymřeli, protože buď měli jen velké štěstí, nebo se vždy našťestí našel někdo, kdo se za ně se zbraní postavil a riskoval pro ně život. Tak to prostě chodí ...“ (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Zkusenost-z-radeni-v-USA-Kde-maji-slusni-obcane-zbrane-tam-se-nerabuje-rika-elitni-policejni-instruktor-Cerny-pred-senatni-bitvou-s-Dienstbierem-626406>). V ČR ovšem pokračuje salámovou metodou odzbrojování slušných lidí. Vláda opět ustupuje Bruselu a evropskou směrnici o zbraních hodlá naplnit. Směrnice prošla prvním čtením v parlamentu.

49 Teror se mění, střílet musíme my sami, miní elitní instruktor sebeobraný (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-pavlem-cernym-o-obrane-proti-teroristum.A160729_093034_domaci_lve).

50 Autor anotace nebude p.t. čtenáře zatěžovat popisy zbraní krátkých ani dlouhých, bodných ani sečných, často raritních až bizarních. Sám se potěšil řadou fotografií. Hezký byl třeba Browning model 35 z Konga bez střenky anebo bužírkový úplet a střapce na afghánském AK 47 ... Tradiční je bambusová tyč s poutkem ve výbavě indických strážců zákona. Slouží k obraně i jako nástroj okamžitého trestu v rámci úspory práce soudům.

diskutabilní, zda je pomoc (a tím údajně posunutí místních poměrů) podle evropských představ a schémat vždy opravdu dlouhodobě prospěšná. Čtenář v atraktivní knize především nalézá hafo skutečně neotřelých postřehů. Zajímavých, překvapivých, exotických i poučných a osobních prožitků, včetně drsných konfrontací s místní kuchyní či pivem anebo dalšími alkoholickými i nealkoholickými nápoji etc. K tomu mapky a všude plno fotografií. Krajiny, budov, jídel, žen, zbraní, techniky, maskáčů, certifikátů, výcviku, frekventantů (převážně budoucích místních instruktorů) i samotného pana instruktora.

Publikaci otevírá varování, že postavy a události v knize nejsou smyšlené. Následuje stručný úvod *Úvodem ...*, objasňující pohnutky a okolnosti vzniku knihy. Včetně dalšího varování, že nepůjde o žádnou divokou a fantaskní story o tom, „*jak jsem po světě pobíjel tucty darebáků holýma rukama nebo jak mi mrtví kolegové umírali v náruči ...*“ (s. 10 anot. publ.). Autor si uvědomuje, že psát pravdu – „*neboli vyličit věci, jak jsou doopravdy*“ (dtto) – nemusí být v dnešní době pro někoho vždy úplně příjemné. On se ovšem nikterak nezhýčkuje a rozhodně nepodléhá žádnému „*falešnému politicky korektnímu útlocitu*“. Nicméně v knize mnohé vypustil z důvodů bezpečnostních. Z povahy práce i složek, které trénoval a lidí se kterými se setkával. Také blíže nepopisuje zážitky ze zemí méně exotických typu Bulharska, Lotyšska nebo Slovenska. Vynechány jsou i země, kde sice pracovně působil, ale nejednalo se přímo o policejní výcviky – o výcvik místních strážců zákona, o kterém celý představený titul je.

Knihy má být méně obvyklým cestopisem, „*nejen o návštěvách mnoha zemí, ale především o lidech a zejména o setkávání s nimi*“ (s. 10 anot. publ.). P. Černý konstatuje: „*Lidé jsou přece různí. Liší se svými povahovými rysy, schopnostmi, dovednostmi, popřípadě kulturními zvyklostmi; nikdo asi neočekává, že na druhé straně světa je všechno stejné. Prostě to tak není a být nemůže. Pokud to tak je, zde v knize to pojmenovávám naplno a v některých případech takřkajíc natvrdo. Ať se někomu ta pravda líbí, či ne*“ (s. 10-11 anot. publ.). Občasný kritický pohled na věci či jiné lidi přitom určitě nemusí být urážlivý, ani xenofobní.⁵¹ V podání Černého nejde o předsudky, nýbrž o fakta a osobní zkušenosti. Proč lhát o někom, kdo je líný jako veš, jenom proto, že pravda bude pokrokařskými inkvizitory označena za rasismus? Za zdůraznění stojí Černého slova: „*... právě dnes je nejvyšší čas vrátit se k prosté realitě bez příkras a newspeaku. Když to někde smrdí, tak to přece nevoní, ne?*“ (s. 11 anot. publ.).

Jaké destinace a jací lidé jsou popisovány, resp. popisováni? Kapitola *Instruktořem střelby „Snadno a rychle“* aneb „*Afghánská mise*“ líčí tajemný Afghánistán, včetně „*prazvláštního*“ lidského materiálu. Tam se schopnost „*improvizace, a především rychlé adaptability ... stává tou neklíčovější vlastností*“ (s. 13 anot. publ.). A překvapuje tam vlastně úplně všechno⁵² – „*Dělat střeleckého instruktora znamená stále uvykat na setkávání s velmi obtížně tvarovatelným lidským materiálem a prodělávat nikdy nekončící vydobývání potřebných materiálních podmínek*“ (dtto). Po přečtení je o trochu jasnější, že tuto klanovou zemi nelze opravdu dobýt ani trvale ovládnout. Opakovaně se o toto různí pokoušejí, a přitom není jasné, k čemu by jim to vlastně bylo. Jak to zaznělo v *Dobytí severního pólu?* „*Co je tady? Prd*“.

Následuje apokalyptické a zle zkoušené Kongo.⁵³ Kapitola *Jak to v Kongu chodí ...* aneb „*Černý mezi černými*“ dala název celé knize.⁵⁴ Právě tento pracovní pobyt P. Černý označuje za největší organizační a pedagogickou výzvu. I vzhledem k tomu, jak místní chápou bělochy. „*Očividně jsou ... přesvědčeni, že „bílý člověk je bohatý, a už jen proto by jim měl tudíž taky něco dát*“. *Běloch je tu zejména od toho, aby se za všech okolností nechal o něco „stáhnout*“. *Těžko říci, jestli jde o kolorit, nějakou prastarou tradici, či zda je to dáno především zdejšími neúnosnými ekonomickými poměry ...*“ (s. 52 anot. publ.). Kongo je destinace skutečně svízelná a realita výcviku, a hlavně života je líčena jako děsivě drsná.⁵⁵ Především právě z Konga a Afghánistánu

---

51 Kniha inspirovala k přehrabání skříně a vyhrabání pěti brožurek řady Xenofobův národnostní průvodce. Což je „neuctivý pohled na víru a slabé stránky jednotlivých národů, který téměř vždy zaručuje vyléčení xenofobie“. České překlady zmíněné řady vycházely v letech 1994-95 v pražském nakladatelství Sagitta. Vyhrabány byly malé (a mile neuctivé) knížičky o Rusech, Němcích, Američanech, Francouzích a Angličanech. Se vším rozhodně souhlasit nelze. Leč mohlo by to legálně vyjít i dnes? Všichni máme být liberální Novoevropané ...

52 „Země neuvěřitelných nemožností ...“ (s. 19 anot. publ.). „V této zemi je totiž prakticky cokoli problémem – sehnat i udělat. Jediné, čeho je dost jsou nekonečné pláne nehostinné země, jako stvořené pro ... střelbu“ (s. 14 anot. publ.).

53 „Jde konečonců o oblast, ve které se bibličtí jezdcí z Apokalypsy za poslední desetiletí rozhodně vyřádili ...“ (s. 47 anot. publ.). „V Kongu je na všech stranách vidět znaky bídy. Je to smutnější o to, že tento stát mohl patřit k těm nejbohatším na světě ...“ (s. 49 anot. publ.).

54 Autor nekorektně zmiňuje specifický humor místních hrdlořežů. Píše i o to, že jim jednoho dne oznámil, že je také Černý. „Napřed po sobě koukali divně, až jsem si říkal, zda jsem nezpůsobil nějaké faux pas ... Ale když jsem jim všem vzápětí vysvětlil, že miním Černý svým jménem a o jakou slovní hříčku vlastně jde, doslova řvali smíchy a druhý den již ráno ke mně chodili, ukazovali na sebe a pak na mou osobu a pronášeli: I am black, you are black! A řehtali se tomu jak koně znovu a znovu“ (s. 66 anot. publ.).

55 Černý si neidealizuje ani působení jednotek OSN, které jsou „vnímány jako spíše neokolonialističtí okupanti ...“. Kteří z mezinárodní pomoci profitují. Podle barvitého folkloru místních „nezřídka prý kšeftují s povstalci ... za diamanty a zlato jim dokonce příslušníci OSN dávají již jednou zabavené zbraně ...“ (s. 50 anot. publ.).

si autor přivázel kromě neopakovatelných zážitků v neposlední řadě určitou pokoru. A začal si mnohem, mnohem více vážit toho, co má doma. A kde se narodil.⁵⁶

O výcviku tajemných sikhů v legendárním Paňdžábu vypráví kapitola *Indické dobrodružství aneb mezi turbany*. Když se tam autor ráno probouzel, připadal si „trochu jako Indiana Jones v dílu *Chrám zkázy*“ (s. 85 anot. publ.). K typicky indickým znakům jednání, které komunikaci dramaticky komplikují náleží standardní reakce prakticky na jakýkoli váš dotaz – „místní osoba zmateně kýve hlavou, a to jak nahoru dolů, tak i do stran. Takže nevíte, co se fakt děje a co to vůbec znamená. K tomu ještě nasadí podivný nepřítomný výraz v očích a obvykle to doprovodí univerzální větou: „No problem, sir“. To může však v praxi znamenat více variant: 1) ano, 2) ne, 3) vůbec tomu nerozumím a nepochopil jsem to, popřípadě 4) udělat to vůbec nehodlám“ (s. 82-83 anot. publ.). Samotný Paňdžáb má být opravdu divoký a sikhové – coby vyhlášení válečníci – opravdu nemálo specifičtí. Černý přitom pozitivně hodnotí jejich kázeň, zarputilost, houževnatost, neústupnost a sikhskou divokost při výcviku.

Divokost jinou líčí mexická anabáze v kapitole „Trochu divoké Mexiko“. Startuje hláškou z filmu *Muž z Acapulca* a zkraje připomíná takřka regulérní válku, se zuřivými pouličními přestřelkami i cílenými masovými vraždami, které jsou v současném Mexiku každodenním chlebem. Černý realisticky konstatuje omezené možnosti místních policejních orgánů ve srovnání s potenciálem, prostředky, ale i věhlasem drogových kartelů. Přitom „idolem a snem spousty mladých je být jednou všemocným kápem gangu a velké módě tu jsou i místní songy oslavující bossy narkokartelů, pomalu jako novodobé Jánošíky“ (s. 102 anot. publ.).⁵⁷ Konec krutého konfliktu autor v dohlednu nevidí a klade i řečnickou otázku ohledně marného boje.

Za velkou zdi je název první z kapitol z nejlidnatější země. Barvitě líčí barvitě zážitky z Hongkongu, Kantonu a Macaa. Dosti prostoru je věnováno jídlu⁵⁸ a pití. P. Černý má čínskou kuchyni i rád, nicméně upozorňuje, že v reálu kvantita občas převažuje nad kvalitou. Z pokrmů v policejních jídelnách v oblasti Kantonu přehnaně nadšený nebyl.⁵⁹ Diplomatsky řečeno. K zážitkovému stolování odlišné kultury přitom náleželo husté srkání (ala sací bagr), smrkání, chroptění i výživné chlapské flusance (a to i od dámské populace), tahané až z paty.

Pachatel se vrací na místo činu, a tak po dvou letech P. Černý opět zavítal do Indie. Nejdříve do neklidné západní provincie Gudžarát a poté organizoval výcvik pro elitní protiteroristickou jednotku v Dillí. Jde o Indii, takže „ani tentokrát nemohlo od počátku proběhnout vše zcela jednoduše“ (s. 144 anot. publ.). V Gudžarátu

56 „Zde jsou kolikrát naše všední starosti doslova směšné ve srovnání s přetěžkým životem místních obyvatel“ (s. 67 anot. publ.).

57 Zmiňovány jsou zážitky s místními, kteří bývají „velmi srdeční (tedy pokud nejste gringo – tj. někdo z USA, ty zde zrovna moc nemusíš)“ (s. 109 anot. publ.). I jejich humor, okázalost, ale také krutost a jistá nevypočitatelnost.

58 Mihne se tu i onen legendární netopýr na tržišti ... Opravdu kdosi na čínském tržišti pojídal netopýra až tak nešikovně, že nakazil celou planetu? Delikatesou má být netopýří polévka. Do vařící vody hodíte živého netopýra a pováříte, dochutíte různým kořením a zeleninou. Srká se to i s netopýrem v talíři. Existuje ovšem jiná konspirační teorie kolující na síti. Původcem a vynálezcem COVID 19 je Jára Cimrman. Covid 19 = Cimrmanův Odzkoušený Virový Destruktor, vzor 1919. Český génius chtěl pomoci virů ukončit I. světovou válku. Po nakažení všech by bojující strany podepsaly kapitulaci a od Járy by za to obdržely uzdravující vakcínu. První pokusný virus Jára posílá na testy do Španělska v roce 1917. Tam jim ale v laboratoři utekli myši a byla z toho Španělská chřipka. Jára virus zdokonaloval a testoval sám na sobě, přičemž se léčil slivovicí. Svůj objev Jára poslal nejmoudřejší armádě, a to čínské (neboť z Číny pocházeli nejmoudřejší mudrci). Virus zakonzervoval a žádal o jeho otevření za 100 let. Vypočítal totiž, že za sto let má začít nová světová válka. V jeho matematickém vzorci ovšem chyběl A. Hitler. Čínská armáda balíček uschovala a po 100 letech ve Wu-Chanu opravdu otevřela. Že je to nesmysl? Ne větší, nežli bajka o netopýřozroutech ... Takže spíše převržená zkumavka. Schválně? P.S. (1) Půvabný je Kemelův kreslený džouk v *Právu* 16. 5. 2020 na s. 6. Jeskyňář nahlíží do jeskyně a hlásí do vysílačky: „Jestli je původcem koronaviru netopýr, nebo laboratoř, nevím, ale objevil jsem netopýří laboratoř ...“. Ze stropu jeskyně jukají zavěšené netopýří a na zemi trůní stoly se zkumavkami a computery. P.S. (2) Když je řeč o oranžovém *Právu* nelze nevyzdvihnout famózní glosy J. Kellera. Stále zřetelněji se odklánějícího od nové tzv. levice. V Bruselu prohlédl. Doufejme, že v publikování nepřestane. A J. Keller s P. Drulákem zdvihají dokonce již i prapor konzervativního socialismu in Drulák, P., Keller, J.: Proč konzervativní socialismus. *Právo*, 14. 5. 2020, s. 7. ISSN 1211-2119. V marnivé pýše si autor anotace neodpustí rýpnutí – konečně! Před čím dál zřetelnějším prolínáním neoliberalismu a tzv. neomarxismu varuje a na nezbytnost comebacku sebevědomé konzervativní „staré“ levice sám apeluje již řadu let. Stačí naklikat příslušné ročníky *Marathonu*. P.S. (3) Na text Druláka s Kellerem reaguje V. Klaus, st. in Konečně téma k diskuzi. *Právo*, 21. 5. 2020, s. 7. ISSN 1211-2119. Sice hodně jednoduše (až přímo úsměvně) popírá např. konflikt práce a kapitálu jako „starý marxistický slogan“, nicméně jeho kritická pracíková polemika je mnohem snesitelnější (a užitečnější) nežli liberálně tzv. levicové blábolení o tom, že bychom měli vést dialog spíše s popleteně sluníčkářským papežem Františkem nežli s klimatickým ďáblem Trumpem. A korektně pokrokářští Kavárníci (pod veskrze falešným levicovým nátěrem), snící o hyperliberální internacionále, nezklamou ani ohledně odsouzení „nějakého ahistorického zdravého rozumu“ (Barša, P., Slačálek, O.: *Nový internacionalismus*. Polemika s Drulákovým „konzervativním socialismem“. *Právo*, 14. 5. 2020, s. 16. ISSN 1211-2119). Zdravý rozum se jim do jejich fantasmagorií nehodí.

59 Vše má být neslané, zalité tukem. Maso nevykostěné a pouze rozsekané na kusy. „... veškeré maso je tu vždy i s hlavou – a ze stolu tak na vás věčně smutně kouká kohoutek se zobákem i s hřebínkem. Nemluvě o tak oblíbených pářatech ... vy se tak třeba bavíte u stolu vedle s člověkem, kterému kouká kuřecí noha z pusy. No, humáč“ (s. 130 anot. publ.). V důstojnické jídelně si Černý připadal „věčně jak mistr Bean, miněno v té kultovní scéně, jak nenápadně vyplivoval a schovával kusy „beef steak tatar“, kam jen bylo možné“ (s. 129 anot. publ.).

zaujme neuvěřitelně pálivé jídlo, nedotčenost globálními trendy a velmi striktní prohibice. V Dillí P. Černý trénoval „*elitu všech elit*“, kde třetinu tvořili legendární Gurkhové. Všichni fungovali s neuvěřitelným nasazením, málokdy vídanou šikovností a v pokorné touze naučit se, co nejvíce odmítali i přestávky ve výcviku.⁶⁰

Kavkazská mise je pojmenování kapitoly z překrásné, hrdé a v historii dosti zkoušené Gruzie. Region je to komplikovaný, kdy Gruzie je „*ráj pašeráků všeho druhu a jejich hlavní tranzitní země*“ (s. 169 anot. publ.). Gruzínci jsou nevšední, pořád hrdí na Josefa Vissarionoviče a neuvěřitelně pohostinní. „*Jsou to navíc vášniví „specialisté na oslavy“, a to čehokoliv*“ (s. 174 anot. publ.). Gruzínským hobby je „*vřelý vztah k alkoholu, a to jakémukoli*“ (tamtéž).⁶¹ „*Byl jsem v mnoha zemích, které byly svým způsobem rizikové, ale v této by při delším pobytu byla největším nebezpečím buď jistá otrava alkoholem, nebo v lepším případě jen zákonitá postupná cirhóza jater*“ (s. 175 anot. publ.).⁶² K výcviku měli převážně vztah vřelý méně.

Pel-mel zážitků z Pekingu a Urumqi (z neklidného „*čínského Afghánistánu*“) přináší další čínská kapitola *Kam kdysi Marco polo ... „Skvělá“* kantonská kuchyně se opět ukázala. „*Každého dne jsme se doslova děsili zejména obědů*“ (s. 181 anot. publ.). Stejně hrozné jako jídlo bylo i počasí. Černý ovšem chválí motivaci frekventantů a oceňuje veliké renomé i mohutnou státní podporu zdejším jednotkám SWAT. Přidává ještě postřehy z druhého pobytu v Macau – v „*Las Vegas východu*“, kde zákon „*berou jako jakési náboženství a nedělají výjimky*“ (s. 187 anot. publ.). Vyhnali mafiány, vymýtili korupci a zákony berou hodně vážně.

Další cestopisné vyprávění, především z Hanoje, obsahuje kapitola *Dobré ráno, Vietname!!!*⁶³ Vykreslen je krátce Vietnam včera a dnes, proměny policie i nezbytný „*politický*“ přístup.⁶⁴ Mnozí vietnamští kurzanti se totiž „*co se týče touhy po sebevzdělávání a výcvikového úsilí, úplně nepřetrhli*“ (s. 199 anot. publ.). Černý si při přednášce v rudém koutku „*hanojského Hiltonu*“ (= bývalá tvrdá věznice pro americké „*imperialistické vrahy*“) připadal jako „*Rudý komisař*“, který před svými posluchači paradoxně pózuje v imperialistických Multicamech.

Kapitola *Togo, země voodoo* ... představuje exotické Togo coby kolébku africké magie a připomíná zajímavý nápad zrozený během versailleské konference po I. SV, aby nově vzniklé Československo dostalo pod koloniální správu právě černé Togo. Pro pobyt v Togu je třeba množství očkování, ovšem proti mnoha nemocem (včetně eboly) a neduhům žádné injekce nepomohou. Černého mile překvapila nevšední píle a profesionalita kurzantů, kteří náleželi k místní elitě. Togo je země zajímavá a zdokumentována je návštěva chýše voodoo-mastera.

Jednotku SWAT z Macaa usilovně P. Černý trénuje v další čínské kapitole *A zase Čína ...* Při výcviku se nadšený dostává i do centrální školy ikonického bojového stylu Wing Tsun Kung Fu. Následuje šňůra dalších výcviků v oblasti Kantonu. S náhrdelníkem zážitků z výcviku, ze soubojů s hůlkami u jídelního stolu či bonusové návštěvy impozantní Grand Wall za odměnu.

Pracovní výlet do Ghany ličí kapitola *Další cíl – Ghana*. Místní obyvatelé mají patřit k nejpřátelštějším a nejvíce pohostinným v Africe. Černého nejen mnohokrát obdarovali, ale i naučili, jak se dostat do kokosového ořechu. S pomocí mačety a osobního nože Spyderco. Výsledky výcviku byly uspokojivé a kurzanty přitom nebylo potřeba do práce ani moc honit.

Výcviková mise k příslušníkům egyptských výcvikových složek je tématem kapitoly *Ve stínu pyramid*. Výsledky však byly – diplomaticky řečeno – rozpačité. Nelehké poměry, vlažnější přístup. Debaty místní kromobyčejně bavily, ale „*když už se pak místní speciálově měli začít pořádně (či vlastně nějak vůbec) hýbat, motivace postupně jen a jen klesala*“ (s. 267 anot. publ.). A nekorektně, leč velmi výstižně, upřesňuje: „*Zkrátka shrnuto: byli líní jako vši, i pokud to znamenalo něco si jen tak zkusit ...*“ (tamtéž).⁶⁵ I samotný P. Černý, ač

60 „Na rovinu, nečekal jsem, že právě v Indii narazím na zřejmě ty nejkvalitnější lidi, jaké jsem kdy mohl cvičit během mé zrovna ne krátké profesní kariéry. Po profesní stránce více než porovnatelné i s těmi nejlepšími v Evropě i Americe“ (s. 155 anot. publ.).

61 „Nerozhoduje ... tolik značka, a dokonce ani ne kvalita, ale především kvantita. Těžko říci, zda jde v tomto ohledu o vliv blízkého Ruska, či doslova o „osobitý národní koníček“. Každá chvíle a příležitost, a to i během dne, je dobrá k tomu, něco do sebe nalít“ (s. 175 anot. publ.).

62 Autoru anotace se vybavují historky – z dobře informovaných zdrojů – o útěku důstojníka Armády ČR ze zajetí během pozorovatelské mise právě v Gruzii v roce 1998. Důstojník K. obdržel vyznamenání Za statečnost.

63 „Good Morning, Vietnam!“. Pozdrav discjockeye na vlnách armádního rozhlasu ze stejnojmenného válečného filmu z roku 1987. Autor anotace však raději Full Metal Jacket či předlouhou Apokalypsu. Klasikou je též opět nekonečně dlouhý Lovce jelenů či těžce propagandistický sladák Zelené barety s nenapodobitelným J. Waynem.

64 Trochu i v duchu Černých baronů, kde por. Hamáček plísni svob. Halíka a říká mu: „Halík, politicky, myslíte politicky, Halík!“ (přesněji: „Svobodník Halík, takhle by to dál nešlo. Já rozumím tý vaší náročnosti, že jo? Já rozumím, že chcete ještě po směně zocelovat mužstvo bojovým výcvikem, já rozumím, že ste pochopil slova soudruha ministra, že naši lidově demokratickou armádu nebudujeme pro srandu králíkům, to já všechno беру, Halík, ale věc má z marxistického hlediska ještě druhou stránku! A tou je plnění pracovních povinností vojáků naší čety! Chlape, uvědomte si, že když po tom vašem výcviku budou druhý den padat na huby, že plnění plánu bude kam? ... No bude do prdele! A jak jistě víte, i my podle plnění plánu budeme brát jaký prémie? Kurva nižší! Nižší! Nižší!!! Halík, politicky, myslíte politicky, Halík!“). Jak to dopadlo, každý ví. Zhrzený Halík se ožral a ...

65 „Povídaní o něčem byla zde vždy vítaná přestávka, ale především důvod už dále nic nedělat ...“ (s. 273 anot. publ.).

dobře zvyklý na posluchače nemotivované, a ne zrovna pilné, tady mírně rezignoval (Přitom šlo o policisty elitní).⁶⁶ Soustředil se proto na návštěvu pyramid a opatrné poznávání místních specialitek.

Tedy autor ještě netušil, že se brzy setká s přístupem k výcviku policejních instruktorů ještě vlažnějším. Dočkal se však. „*V zemi, která je jakýmsi synonymem bohatství a naftových vrtů, jsem narazil asi na tu nejnižší motivaci vůbec cokoli dělat, co jsem na světě jen viděl*“ (s. 279 anot. publ.). Šlo o zemi, patrnou již z pojmenování kapitoly *Jak se cvičí v Kuvajtu*? Elitní kuvajtské gardy Černému připravily nemalé rozčarování. Což se týká Kuvajtu skoro celého. Neudržované parky, binec po ulicích, spousta rozpadajících se domů. Kuvajt tak není pouze symbolem luxusu a blahobytu. Může za všechno Saddám, který prý během okupace Kuvajtu neuvěřitelně poničil? Anebo klesající ceny ropy? Anebo něco (něco dost) viny padá i na Kuvajťany? Pracovitostí a pílí prý opravdu neoplývají. Což se týká i tzv. elitních policistů, ze kterých P. Černý překvapen „*bezespornu byl. Skoro v šoku, lépe řečeno*“ (s. 282 anot. publ.).⁶⁷

V kapitole poslední *V Číně zas a zas ... čínské zážitky* dle autorova poctivého přiznání začínají trochu splývat už i jemu samotnému. Vzpomíná na štaci za štaci, kdy křížem krážem cestoval touto zemí. Zemí, ve které se (až na ujurskou provincii Xinjiang) nikdy necítil nebezpečně. Na bezpečnost „*po čínsku*“ si Čiňané potpří a kriminalitu tu vykazují mizivou.

Poučná a aktuální je závěrečná subkapitolka *Závěr – jeden večer v Pekingu*. Chlapi z oboru večer klábosí u piva. Anglán s Holanďanem si unisono pochvalují, jak je krásné a správné, že jsou u nich zakázané zbraně. A až se zakáže úplně všechno, má být konečně klid ... (A na to, že tímto budou odzbrojeni slušní lidé a zločinci nikoli, mohou poukazovat prý jenom fašisté a xenofobové). Migrace je podle nich moc fajn. Ti, co přicházejí prý mohou být hodně užiteční a pestrost obecně prý prospívá velice jejich kultuře. Pavel Č. se jich ptá, zda by mluvili jinak, kdyby jim tito „*užiteční*“ odpálili bombu u školy jejich dětí? Prý nikoli, kvůli jednomu špatnému by nemohli začít věřit, že špatní jsou všichni. Konsternovaný Pavel Č. končí tímto: „*Co dodat? Že jeden jediný večer a hovor vás doslova osvítl a zůstane asi nastálo v paměti? Že v jednom okamžiku pochopíte fakt mnohé? Doufám, jen že v této chvíli jsem neviděl naši/vaši budoucnost. No, věrme tomu, ne?*“ (s. 296 anot. publ.). Silný závěr. Není, co dodat.

Pivandr stolicí⁶⁸

Od vždy spolehlivého a bleskurychlého Kosmase dorazil čtvrtý díl série *Pivandr*. Tentokrát pivní vandrování přímo stolicí, zde míněno hlavním městem. Pivní, přehledné, doporučujeme. Což by v podstatě mohlo i stačit. Aby p.t. čtenářstvo nebylo ošizeno přidejme následující.

Autorskému kolektivu *Pivandru* je vlastní i milý pivandrský způsob cestování. Tedy vandr či pouť, zakončené posezením u pivka. A neboť má být pivandrůk více, kolektiv hledal pojitko mezi nimi. Tu je napadl koncept upomínkových pivovarských samolepek. Jak se zapojit? Navštívíte některý z pivovarů, které se k *Pivandru* přidaly (aktuální přehled je k dispozici na www.pivandr.cz) a zakoupíte upomínkovou samolepku. Vylepíte do knížky a případně si na pivandrském webu založíte vlastní profil, kde můžete komentovat, evidovat, kritizovat, jak jest libo. Každá samolepka je vpravo dole vybavena kódem, kterým na webových stránkách potvrzujete její získání a tímto se vám přitom odemykají další možnosti, nové informace, výhody a slevy v pivovarech etc. První počín z ambiciózní pivandrské série průvodců po celé ČR mapoval Středočeský

---

66 Jejich přístup k výcviku byl „snad i horší než v Indii. A Konžané, či dokonce jejich „černí bratři“ z Toga, se jevíli vedle svých arabských policejních kolegů jako vyslovení dřiči“ (s. 268 anot. publ.).

67 „Nikdy jsem totiž ani zdaleka nenarazil na takový nezáměr a nevělu k jakékoliv činnosti a pohybu pak vůbec. A omlouval se v duchu Egypťanům za kritiku na mé předchozí štaci“ (s. 282 anot. publ.).

68 Původní plán nezahrnoval jako třetí položku telegrafické představení knížečky *Pivandr*, kterou si autor anotace trochu usnadnil práci. Třetím titulem měla být kniha Sušová-Salminen, V.: *Máme se bát Ruska? Dramata a osudy největší země světa*. Praha: Daranus 2019. 351 s. ISBN 978-80-87423-90-5. Celý materiál by však byl až příliš rozsáhlý. Poctivě řečeno: Hlavně chyběla síla (a motivace) pečlivěji prostudovat a promyslet zmíněnou publikaci. Ta byla kamarádem předána k volnému použití s poznámkou, že pohled autorky na Rusko je misty i snesitelný. Autorku knihy autor těchto řádků zná z internetového časopisu *!Argument* (a bez mučení přiznává, že chová jistou averzi k dámám s více příjmeními a k tomu nepřechýlenými). Spolu s inkriminovanou knihou obdržel i tituly Fíges, O.: *Revoluční Rusko 1891-1991: Historie, souvislosti, příčiny, důsledky*. Praha a Plzeň: Pavel Dobrovský – Beta a Jirí Ševčík 2019. 367 s. ISBN 978-80-7594-015-6 (Beta) a 978-80-7291-254-4 (Ševčík), resp. Friedl, J., Jurek, T., Řezník, M., Wihoda, M.: *Dějiny Polska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2017. 690 s. ISBN 978-80-742-306-8. Tyto ještě ani pořádně neotevřel. Takže až brzy přijde další dlouhý zákaz vycházení, vrhne se na četbu o historii Slovanů. P.S. Výše zmíněné tři knihy byly dar, sám – a za své – by si je autor anotace nekoupil. Na rozdíl od trojice titulů dnes podrobněji anotovaných, jejichž koupí rozhodně nelituje.

kraj.⁶⁹ Druhý díl sběratelských alb byl věnován krajům Ústeckému a Libereckému,⁷⁰ třetí pivně provandroval Plzeňským a Karlovarským krajem.⁷¹

Pivandr Prahou představuje pětadvacítku⁷² pražských pivovarů. Každému je tradičně věnována dvoustrana. S adresou, včetně www, GPS souřadnicemi, fotografií, mapkou a místem pro razítko a pro samolepku. Což je doplněno velmi krátkým povídáním o pivovaru či místě jeho lokalizace. Knížечku uvádí krátké povídání *Pivandr Prahou v proměnách století*.

Celkem přehledné a především sympatické. Velkoryse přehledněme pravopisné chyby i to, že představení pivovárků (a jejich sortimentu) mohlo být přece jen podrobnější. Leč za nápad a provedení chválíme. Ochutnávat místní piva a poznávat i utužovat tradiční národní pivní kulturu samozřejmě stojí za to. Konec konců i autor těchto řádků je hrdým cyklopivandrákem. Zatím si sice nic nevylepuje, nicméně z brožurek nové typy již načerpal. Dej Bůh štěstí!

K vlastenectví neodmyslitelně náleží aktivní podpora českého piva a českého pivovarnictví. Včetně podpory a propagace české hospodské kultury a tradice. Ostatně tomuto byla věnována řada textů v *Marathonu*.⁷³ Věřme, že česká (a moravská) hospoda přežije všechno. Války, krize, okupace. A snad ve zdraví přežije i zákaz provozování díky koronakaranténě. Nutná je ovšem promyšlená podpora státu především pro řemeslné pivovarnictví, pro malé a minipivovary. Podporujeme své hospody! Podporujeme a zachraňme české pivo! Pivo je český národní nápoj a stojí za to podporovat to, co umíme nejlépe na světě. Dej Bůh štěstí!

P. S. Nenechme si vzít české pivo a českou hospodu: „České pivo pítí, českou děvu mítí. Hoj, radosti takové mají jenom Čechové!“. Vlastenecko-obrozený popěvek z předminulého století dnes dramaticky nabývá na aktuálnosti. Pivo – především český ležák – je přece naším bytostně národním nápojem. Pivo je mokem navýsost společenským. A nápojem levicovým. Naši typickou institucí a nenahraditelným sociálním tmelem je tradiční česká (i moravská) hospoda, pivnice, výčep či putyka. Naše hospoda je místem pro život, pro setkávání a stýkání se normálních lidí. Což liberál-fašistům náramně vadí, a proto se to snaží pokrokářsky zlikvidovat. Dehonestovat, pošlapat, umlčet, zničit. Globální konfrontace mezi zdegenerovaným liberalismem a normálními lidmi nabývá i podoby střetu dvou rozdílných světů. Samozvanými mesiáši tzv. Dobra, tzv. lidských práv a globálního pseudopokroku, obrazně ztělesněnými liberální velkoměstskou Kavárnou. Která agresivně destruuje svět normálních lidí, včetně konzervativní inteligence, představovaný tradicionalistickou venkovskou Hospodou. Pyšná Kavárna dělení na „kosmopolitní kavárnu“ a „českou hospodu“ ale odmítá. Toto prý vymysleli „podivné think tanky“ (asi putinovské). Švejkovský Prague Pub si má sluníčkářsky podat ruku s kařkovským světem Prague Café. Uznat jeho nadřazenost a vzývat zvrácené pahodnoty údajných, lepšolidi. Mediální klišé „vzdělaná kavárna“ vs. „buranská-národovecká hospoda“ jsou však důkazem, že toto rozdělení reálně existuje. Kavárně vadí, že se normální chlapi a normální ženské konečně probouzejí i ozývají. Elitářská Kavárna, ovládající média a reprezentující kosmopolitní vrchnost i politický kýč, z výšin údajně intelektuální převahy povýšeně nahlíží na Hospodu. Postižena komplexem rádobysvětovosti pivo nálepkuje coby symbol průměrnosti, zápecnického provincialismu a zaostalosti MČČ. Kavárnici povinně plivají taktéž na českou hospodskou kulturu. Pohrdají i naší tradiční gastronomií. Oni ostatně pohrdají úplně vším naším, našimi kořeny, kulturou, jazykem, vlastí, národem, tradicemi i skutečnými autoritami. Dříve našinci na své pivo i hospody bývali jaksepatří hrdí. Oprávněně. České hospody žily, kvetly a byly úžasným fenoménem kulturním, vlasteneckými středisky i centry politické a národní agitace. I symbolem zdravě českého plebejství. Tradiční česká hospoda nám dnes umírá před očima. Hostů ubývá, věrní štamgasti a slavné stolní společnosti odcházejí, zmizel kulečník, mariášníci, kytary, harmoniky, zpěv. Pseudozábavu obstarávají odcizené obrazovky. Místo družného hovorů digitální dementi nábožně zirájící do mobilů. Lidé houfně přestávají chodit na pivo a pokrokáři tomu hystericky tleskají. V hospodách se odjakživa kritizovalo a vždycky nadávalo na poměry. A tak cíleně činí vše, aby hospodám a tradiční pivní kultuře zasadili další kruté rány. K umírání českého hospodského života – vedle proměn životního stylu a stárnutí pravidelných pivařů – výrazně přispívají sílící regulace a zákazy. Prohlubují se rozdily v pítí piva baleného a sudového, v neprospěch čepovaného. Přesun pítí piva z hospody do soukromí přitom kosmopolitním elitám plně vyhovuje. Kriticky debatující a samostatně přemýšlející normální lidé, kteří se pravidelně setkávají, hovoří spolu z očí do očí a tímto spolu i žijí, nejsou v jejich zájmu. Namísto „face to face“ si máme vystačit s Facebookem. Aktivističtí maniaci, pod vznešenými fanglemi, slogany a hesly, zuřivě bojují proti tomu, co oni nemají rádi. Jejich morální imperialismus jim nalhává, že jsou předurčeni spasit lidstvo.

69 Materna, K. (a kol.): Pivandr Středočeským krajem. Středokluky: Zdeněk Susa 2017. 66 s. ISBN 978-80-88084-15-0. Představuje 25 středočeských pivovarů a pivovárků všech velikostí.

70 Materna, K. (a kol.): Pivandr Ústeckým a Libereckým krajem. Středokluky: Zdeněk Susa 2018. 69 s. ISBN 978-80-88084-17-4. Představeno je 16 pivovarů v Ústeckém a 7 v Libereckém kraji.

71 Materna, K. (a kol.): Pivandr Plzeňským a Karlovarským krajem. Středokluky: Zdeněk Susa 2018. 94 s. ISBN 978-80-88084-19-8. Zahnuje 28 pivovarů kraje Plzeňského a 6 kraje Karlovarského.

72 Podle www.ihned/pivovary19 mělo být v Praze v roce 2019 celkem všech pivovarů 50 (dohromady mělo v ČR fungovat 479 pivovarů). V roce 2018 stejný zdroj uváděl pro Prahu číslo 42 a o rok dříve pak 33.

73 Namátkou in Marathon, 2018, roč. 22, č. 2, s. 17-24. ISSN 1211-8591. Připomeňme i recenze gastronomické, např. in Marathon, 2018, roč. 22, č. 5, s. 32-40. ISSN 1211-8591.

Hodlají vymýt hotovostní peníze, střelné zbraně, kouření tabáku i pivo, v čele s čepovaným. Protikuřáckou hysterií to začíná. Brzy dojde na alkohol a maso. Co si ještě necháme vzít? Na místě je boj za zřízení státního Fondu na podporu a zachování regionální pivní kultury. Příkladem budiž Belgie, které se podařilo pivní kulturu (spojenou s pivem lahvoým) zapsat na seznam UNESCO. Naše pivní kultura je zase neodmyslitelně spojená s pivem čepovaným. Záchrana národní gastronomie, včetně českého piva a hospod s naší kulturou je nedílnou součástí národního obrození 2.0. Liberálnímu zlu se nesmí pořád jen ustrašeně ustupovat. Pravda a zdravý rozum zvítězí nad pokrokářskou lží a nenávisť ke všemu normálnímu!

4. Pracovní materiály

K umělé inteligenci a mnohosvětovosti

Radim Valenčík

Česká pozice 5. února uveřejnila text k problematice umělé inteligence, o které se bude v řadě aktuálních kontextů stále více diskutovat. Autorem je Petr Pietraš, který našemu čtenáři přibližuje knížku britského profesora na australské University of New South Wales Toby Walsh *"It's Alive! Artificial Intelligence from the Logic Piano to Killer Robots"* (*Je naživu! Umělá inteligence od logického piana po zabijácké roboty*). Zkoumá v ní umělou inteligenci z hlediska otázky, kdy překoná biologickou a zda a za jakých podmínek převezme nadvládu nad lidmi.

Název poněkud předjímá odpověď, což je podle mě velký problém. Ideologizace typu "Člověče, jsi úplně nic, umělá inteligence tě co nejdřív nahradí, tak na všechno rezignuj!" se dala očekávat. Současné globální moci by se velmi hodilo, aby i problematika umělé inteligence byla takto interpretována a aby rezignace na pochopení doby otevřela cestu k ještě větší záhubné manipulaci.

Základní problém je jiný: **Jsou lidská a umělá inteligence "ze stejného těsta" a zdokonalováním ta umělá tu lidskou postupně nejen nahradí, ale i překoná, nebo se jedná o naprosto odlišné typy způsobů zpracování informací a vztahování se ke světu, přičemž na pozadí výkonů umělé inteligence vynikne podstata lidského myšlení, tedy to, co je specificky lidské a v čem lidské myšlení nenahraditelné, a získá tím výrazné podněty pro svůj další vývoj?**

Britský autor ani a jeho český interpretátor takto otázku nestaví a poněkud jednostranně sugerují čtenáři představu, že se musí smířit se svou "lidskou zbytečností".

Odkaz na článek:

https://ceskapozice.lidovky.cz/recenze/umela-inteligence-odstartuje-civilizacni-posun-jiny-nez-ty-minule.A200203_140736_pozice-recenze_lube#utm_source=email&utm_medium=text&utm_campaign=lidovky.directmail

Uveřejňuji text článku v České pozici (proložené) se svými poznámkami:

Umělá inteligence odstartuje civilizační posun. Jiný než ty minulé

Petr Pietraš

V duševní poruše autismus se používá termín syndrom učence, anglicky savant-syndrom nebo německy Inselbegabung. Německé označení je složeninou slov Insel a Begabung, kterou lze přeložit ostrovní nadání – člověk v některých oblastech podává výjimečné výkony, například v matematice, a v jiných podprůměrné, třeba v sociální oblasti.

*Umělá inteligence je dnes spojována s obavami – od totální kontroly přes překonání biologické inteligence až po převzetí moci nad lidstvem. Podle britského profesora na australské University of New South Wales Tobyho Walshe je zatím jen **ostrovním nadáním** – pokud je počítač vypnut, nemá ani svůj ostrov. Walsh umělou inteligenci zkoumá a o tom, zda a za jakých podmínek převezme nadvládu, napsal knihu *It's Alive! Artificial Intelligence from the Logic Piano to Killer Robots* (*Je naživu! Umělá inteligence od logického piana po zabijácké roboty*).*

Závislost na množství dat

Otázka, kdy umělá inteligence překoná biologickou, vede k chmurným úvahám o budoucnosti lidstva, ale v současnosti je bezpředmětná. Mnohem zajímavější je, co již umí, a co od ní lze očekávat. Dokáže porazit mistra světa v šachu Garriho Kasparova nebo nejlepšího hráče hry go Jihokerejce I Se-tola, zatím však nerozeznat takové samozřejmosti, jako je modré nebe nebo že stíny nejsou objekty, a osvojit si je pro ni představuje dlouhý a pracný proces. Na rozdíl od ní i malé děti takové samozřejmosti snadno rozliší a zařadí do správného kontextu.

Umělá inteligence závisí na množství dat, z nichž se může učit – čím více, tím lepší jsou výsledky. V mnoha oblastech však není dostatek dat k dispozici, například v případě úspěšné předpovědi transplantace srdce či plic. Takových operací se na celém světě provádí ročně několik stovek, což je málo, aby umělá inteligence dospěla k serióznímu závěru.

Software AlphaGo, který porazil zmíněného I Se-tola, při přípravě k zvládnutí hry go absolvoval několik miliard partií, z nichž vznikly strategie, které dosud žádný člověk nepoužil. Běžný hráč by potřeboval několik životů, aby sehrál stejný počet partií a získal stejné množství znalostí. I Se-tol prohrál první tři partie, což však stačilo, aby pochopil, jak AlphaGo funguje, a čtvrtou partií vyhrál.

Člověku je přirozená snaha pochopit, jak věci fungují, a z poznání se poučit. Umělá inteligence, která ke svému zlepšování používá strojové učení, nedokáže zpětně stanovit, jak k poznání dospěla, a co bylo impulsem k danému závěru. Jde o problém takzvané černé skříňky, který brání umělé inteligenci zcela důvěřovat a

spolehnout se na její rozhodnutí. Navíc nelze zaručit její závěry, protože nová data mohou ovlivnit poznání a vést k jiným výsledkům. Například autonomní auta musejí pokaždé zastavit na červenou, a proto být absolutně spolehlivá.

K tomu poznámka ode mne:

Zde přeruším ochutnávku inspirujícího textu a doplním jej jedním z důležitých aktuálních kontextů.

Pokud si průběžně s rozvojem umělé inteligence budeme uvědomovat, v čem je oproti jejímu současnému technologickému resp. matematickému základu odlišná od lidského myšlení (v čem funguje jinak či principiálně jinak) bude to nesmírně přínosné pro **strategii i taktiku vzdělávacích procesů na všech úrovních**. Místo toho, abychom systémem vzdělání orientovali člověka na nabytí schopností, které budou umělou inteligencí snadno nahraditelné, dáme mu možnost vyniknout v tom, co dělá člověka člověkem, v čem je **nenahraditelný**.

Bohužel v současné době je systém vzdělání orientován spíše na potlačení toho, **co je specificky lidské, tj. schopnost kritického myšlení v alternativách při souběžném vytváření uceleného systému neustále aktivizovaných poznatků, který je zdrojem tvůrčích a komunikačních aktivit, pěstování specificky lidské schopnosti přesahu stávajícího poznání na základě propojení matematického vyjádření a pojmového vymezení podstaty problému s kontextem a představami**.

Je to jako pokud bychom v Chaplinově "moderní době" době nástupu technické automatizace založili strategii vzdělávacích procesů na rozvoji schopnosti člověka zvýšit rychlost manipulací předměty prostřednictvím jeho končetin. Tedy těch schopností, které budou velmi brzy nahrazeny stroji.

Obávám se, že se v dnešní době prohřešujeme na generaci mladých lidí, které současný vzdělávací systém vrhá do záhuby jejich vlastní zbytečnosti, nerozvíjí v nich schopnost porovnávat své názory s alternativami, posuzovat vše v uceleném funkčním systému poznatků, mít schopnost originální invence z pozice, ze které je dosavadní viděno jako zvláštní případ předcházejícího (čímž se jak v oblasti vědy, tak i umění odlišuje od "originálníčeni" spojeném s obsahově prázdným popřením stávajícího).

Já vím, s jednostrannou ortodoxií, potlačováním schopnosti přesahu, omezováním komunikativnosti založeném na nekritické víře ve vlastní (přesněji skupinově utvrzený) stereotyp se lépe manipuluje. Ale produktem takto účelového pojetí vzdělání bude několik věkových kohort (doufejme, že ne generací) těch, kteří budou nástupem umělé inteligence skutečně vyrazení jako nepotřebný balast. To se může promítnout do pokusu takto vyrazených dobývat společenské pozice formou porušení všech norem vytvářených jako předpoklad přežití tisíciletou tradicí vývoje lidstva.

To uvádím jen jako jeden z aktuálních aspektů problematiky umělé inteligence.

Otázka umělé inteligence bezprostředně souvisí s tím, v jakém světě či přesněji v jakých světech žijem, s nejtímnějšími problémy naší existence. Osobně jsem přesvědčen, že **specificky lidská schopnost vytvářet si představy a spojovat je s matematicky vyjádřitelnými a pojmově definovatelnými poznatky** má svůj základ v **everettovské mnohosvětovosti**. Náš mozek patrně funduje spíše jako kvantový než Turingův (sekvenční) počítač, nějakým způsobem dochází k tomu, že je schopen čerpat poznatky generované kvantovou mnohosvětovostí.

Petr Pietraš - pokračování

Ovlivnění softwaru

S umělou inteligencí jsou spojené i změny na trhu práce a zánik mnoha současných povolání. Všude, kde bude možné zavést automatizaci a robotizaci, zaniknou lidské mechanické činnosti – v příštích 20 letech až 80 procent, od dopravy přes administrativu až po analýzu rentgenových snímků. Walsh se zamýšlí, jak tomuto vývoji čelit – je třeba se zaměřit na největší slabiny umělé inteligence a digitálních technologií, jako je plánování budoucnosti, emoce či kreativita.

Automatizovaná montážní linka nebo software na platy mohou fungovat 24 hodin sedm dní v týdnu, ale někdo je musí naprogramovat. Nemá proto smysl se srovnávat se stroji, ale věnovat se tomu, k čemu by je bylo možné v budoucnu použít a takové vymýšlet a vyrábět. Počítače nemají pocity a nedokážou lidské emoce analyzovat. Emocionální inteligence proto bude nadále slabinou umělé inteligence a výhodou lidí. Automatizace zveřejní ocenění řemesel, protože vyžadují kreativitu a originální nápady, a tudíž v budoucnu umožní obstát na trhu práce v konkurenci s roboty.

Jak již bylo zmíněno, strojové učení je tím lepší, čím více dat má k dispozici. Ta ale kopírují názory a nálady ve společnosti, čímž software přebírá i všechny předsudky a nevráživosti v diskusi. V březnu 2016 udělala v tomto ohledu špatnou zkušenost společnost Microsoft poté, co umístila na Twitteru chatbot Tay diskutující s ostatními uživateli. Tay byl nápodobou 19leté Američanky a měl se učit z odpovědí na své otázky. Výsledek byl katastrofální, již za jeden den se z něho stal rasista, sexista a fanoušek Adolfa Hitlera.

Microsoft tento experiment, který odhalil jeden z největších problémů strojového učení, rychle zastavil. Na jedné straně je software ovlivňován svým tvůrcem-člověkem a odráží jeho názory, na druhé je vytvářen z dat, která jsou k dispozici. Reflektuje tedy především část společnosti, jež je ve virtuálním prostoru nejaktivnější. Skupiny, jež internet a digitální technologie nepoužívají, nebo jen pasivně, zanechávají mnohem méně dat.

Tematické používání internetu, například zpravodajství o sportu, také neukazuje celý profil uživatele. Jiná data však strojové učení nemá.

Pět ponaučení

Walsh je skeptik, že pokud jde o singularitu, tedy o překonání biologické inteligence umělou, ale nepochybuje, že vývoj bude mít obrovský dopad a povede k velkým společenským změnám. Jeho uvažování připomíná amerického mediálního teoretika Neila Postmana (1931–2003), který v roce 1998 stanovil pět ponaučení z technologického vývoje.

- Podle prvního každá nová technologie má i svou cenu, kterou je třeba zaplatit, a není jisté, že výhody převáží nad nevýhodami. Například auto zvýšilo společenskou mobilitu, ale znečišťuje životní prostředí a je příčinou smrtelných nehod. Knihy umožnil šíření vědomostí, ale i Hitlerova Mein Kampf.

- Druhé ponaučení zní, že nebudou jen vítězové, ale i poražení, přičemž vítězové se budou snažit poražené přesvědčit, že také patří k vítězům.

- Třetím ponaučením je, že každá technologie přináší převratné ideje, které však nemusejí být na první pohled vidět. Za vynálezem písma byla idea zachovat informaci v čase a prostoru, vedlejším efektem zánik kultury ústního předávání informací. Pokud se podaří vytvořit stroje schopné samostatného myšlení, pak to také znamená konec jedinečného postavení člověka na Zemi.

- Čtvrté ponaučení říká, že technologická změna neprobíhá po krůčcích, ale skokově, a změní zcela dosavadní způsob života.

- Dle poslední pátého ponaučení se nové technologie rychle stávají součástí běžného života. Nikdo si dnes nedokáže představit život bez letadel, rychlovlaků, aut, chytrých telefonů či internetu.

Umělá inteligence odstartuje civilizační posun, jako byl ten od agrární k průmyslové společnosti. Tentokrát však bude jiný, protože půjde o kvalitativní změnu. V průběhu průmyslové revoluce lidskou pracovní sílu a kognitivní schopnosti posílily vynálezy spalovacího motoru, mikroskopu nebo rentgenového záření. V digitální době, v případě překonání lidské inteligence bude nejen nahrazena schopnost přemýšlet jako člověk, ale nová inteligence bude mít nadlidský výkon, čímž lidstvo přijde o to poslední, co ho dělalo výjimečným.

K tomu poznámka ode mne:

Podobně jako Walsh i já jsem skeptik, "pokud jde o singularitu, tedy o překonání biologické inteligence umělou" a nepochybuji, že "vývoj bude mít obrovský dopad a povede k velkým společenským změnám".

Uvedu několik příkladů toho, proč se domnívám, že Turingův (sekvenční) počítač je z "jiného těsta" (nejen po stránce technické) než lidský (i pokud jde o jeho matematicky vyjádřitelný základ) a jak je to možné:

- Žádný matematik neobjevuje důkaz žádného významnějšího matematického teorému tak, že by vycházel z axiomů a prostřednictvím pravidel odvozování by dospěl k žádoucímu výsledku. Ono to snad ve většině případů není ani matematicky možné. Nejdříve si **představí**, v čem je podstata a krása důkazu, pak už jen důkaz "řemeslně ušije". Počítač takto postupovat neumí a neumí ani rozpoznat "zajímavý" teorém od prosté kombinace důsledků použití pravidel odvozování k výchozím axiomům.

- Lidé vnímají přítomné bytí jako nenulový okamžik. A nejen vnímají, ale naše představivost prosycena mnohorozměrnou dynamickou soustavou prožitků by v sekvenčním čase ani nebyla možná. Prožíváme něco jako "kvantovou pluralitní současnost", nikoli fyzikální jednorozměrné plynutí v čase. Jak je to možné?

- S nápadem, že lidský mozek je "nějakým způsobem vzniklý a fungující" kvantový počítač, přišlo už hodně významných vědců. Například i famózní Roger Penrose, který předpokládal možnost propojení kvantového světa s lidským mozkem prostřednictvím "**mikrotubulů**", viz např.:

https://en.wikipedia.org/wiki/Orchestrated_objective_reduction

Tuto možnost ovšem poměrně přesvědčivě matematicky vyvrátil Max Tegmark. Tomu je věnována druhá část tohoto příspěvku.

V kolika světech žijeme?

(Na téma knížky M. Tegmarka "Matematický vesmír" – o různých typech mnohosvětovosti a souvislosti struktury vesmíru s problémem odlišnosti lidské a umělé inteligence)

Materiály pocházejí z podkladů pro přípravu prezentace na teoretickém semináři VŠFS, nejsou uceleným textem, zájemce v nich najde důležité obrázky z Tegmarkovy knížky, užitečné odkazy a moje poznámky.

Kvantová mnohosvětovost

- Dvojtěrbínový experiment

Ke dvojtěrbínovému experimentu podrobněji (kvantové "smazávání" informace, cenzura):

<http://utf.mff.cuni.cz/podolsky/Kvant/Dvojster.htm>

- Hugh Everett:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hugh_Everett

Tegmarkova interpretace:
 Jak se matematicky počítá:

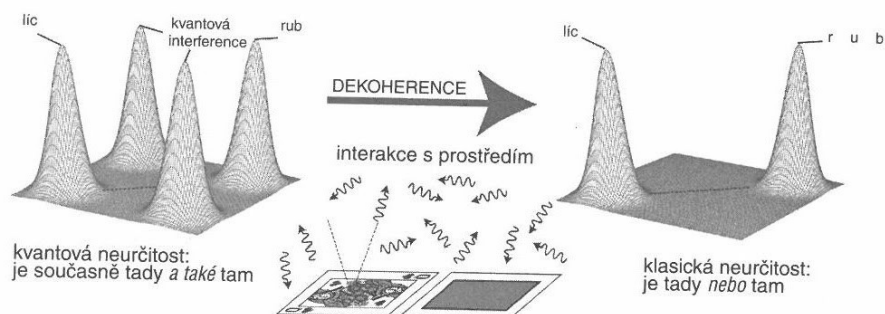
$$\begin{pmatrix} 0,5 & 0,5 \\ 0,5 & 0,5 \end{pmatrix} = \text{„je současně tady a také tam“}$$

$$\begin{pmatrix} 0,5 & 0 \\ 0 & 0,5 \end{pmatrix} = \text{„je tady nebo tam - jenom nevím kde“}$$

V obou případech je pravděpodobnost, že najdu objekt na jednom anebo druhém místě, shodná a je rovna 0,5, což je zakódováno dvěma čísly na hlavní diagonále obou matic (číslo 0,5 v horním levém rohu tabulky a číslo 0,5 v dolním pravém rohu tabulky). Zbývá dvě čísla v každé tabulce, odborně jim říkáme „nediagonální prvky matice hustoty“, kódují rozdíl mezi kvantovou a klasickou neurčitostí: když i tato čísla jsou rovna 0,5, pak se objekt nachází ve stavu kvantové superpozice (například živá a mrtvá Schrödingerova kočka), zatímco když jsou rovna nule, máme co do činění jen se starou dobrou klasickou neurčitostí, třeba když si nemůžeme vzpomenout, kam jsme položili klíče. Když se vám tedy podaří nahradit tato nediagonální čísla nulami, pak změníte *také* na *nebo* a zkolabujete vlnovou funkci!

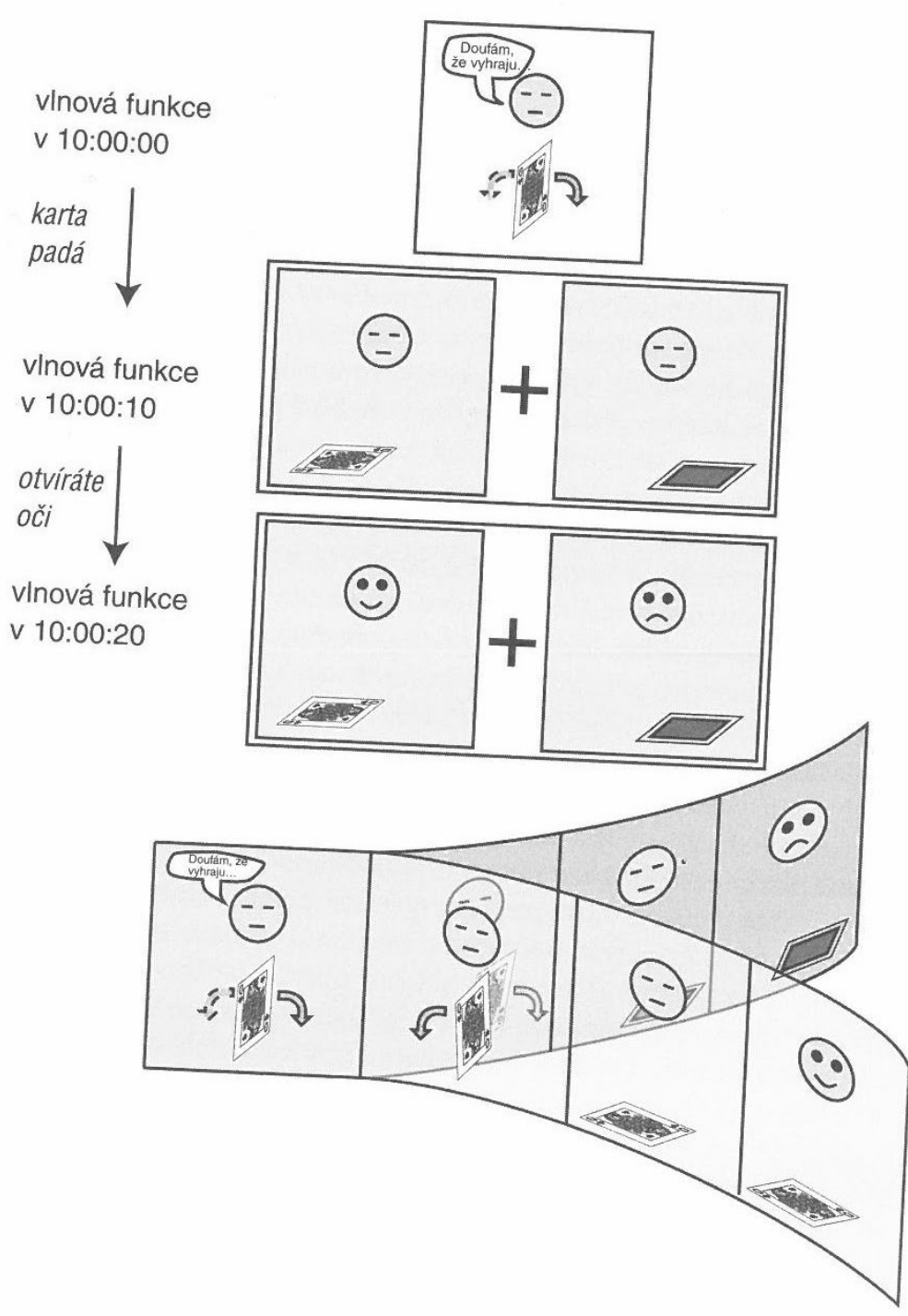
Jak jsme viděli v předchozí kapitole, kodaňská interpretace kvantové mechaniky

Názorně:

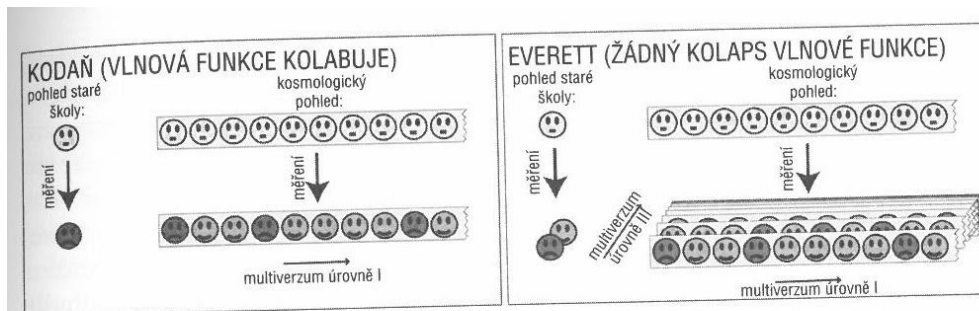

Obrázek 8.6: Vaši znalost polohy spadlé karty lze popsat takzvanou maticí hustoty, kterou lze znázornit zvlněným povrchem vykresleným výše. Výška povrchu podél diagonály (přerušovaná čára) udává pravděpodobnost, že kartu najdete na příslušných místech, zatímco výška povrchu mimo diagonálu určuje, zjednodušeně řečeno, míru kvantové podivnosti, jak moc se karta nachází na více místech současně. Matice hustoty vlevo odpovídá situaci, kdy je karta v kvantové superpozici současně a rovnoprávně na obou místech najednou, což ukazují dva vrcholy označené „kvantová interference“. Když se od karty odrazí spousta fotonů, jsou tyto dva vrcholy zničeny interferencí, takže matice hustoty přejde na tvar znázorněný vpravo: popisuje situaci, kdy je karta efektivně jenom na jedné z obou možných pozic, a vy prostě jen nevíte, na které. Rozšíření těchto vrcholů ukazuje, že malá kvantová neurčitost kolem poloh líc karty a rub karty přetrvává.

Zdánlivé rozdělení (množení) kvantových světů do "vláken":

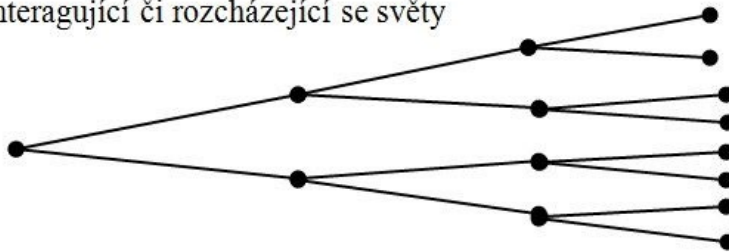
Kosmologická a kvantová mnohosvětovost:

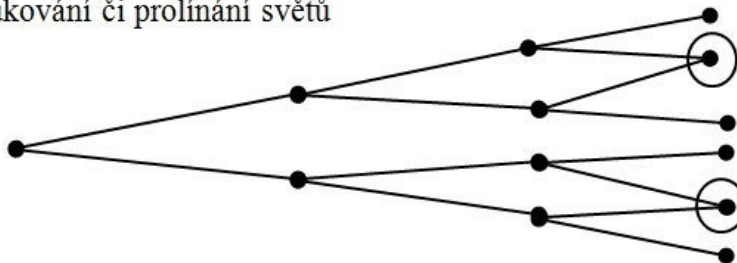
Obrázek 8.11: Jak sjednotit multiverza úrovně I a úrovně III. Každý kroužek představuje planetu, kde jste si vsadili peníze na to, že vaše kvantová karta dopadne lícem vzhůru. Před měřením máte neutrální náladu; po něm jste buď šťastní, protože jste vyhráli, anebo smutní, že jste prohráli. Karty začínají padat z mírně vychýlené pozice, takže s pravděpodobností 2/3 očekáváte výhru. Tyto planety jsou typicky velmi daleko odtud, řekněme googolplex metrů v různých směrech, ale zde jsem je nakreslil jako přímky vedoucí vedle sebe, abych ilustroval jádro myšlenky.

Problematická myšlenka, ale vysvětlovala by mnohé:

Neinteragující či rozcházející se světy

Shlukování či prolínání světů

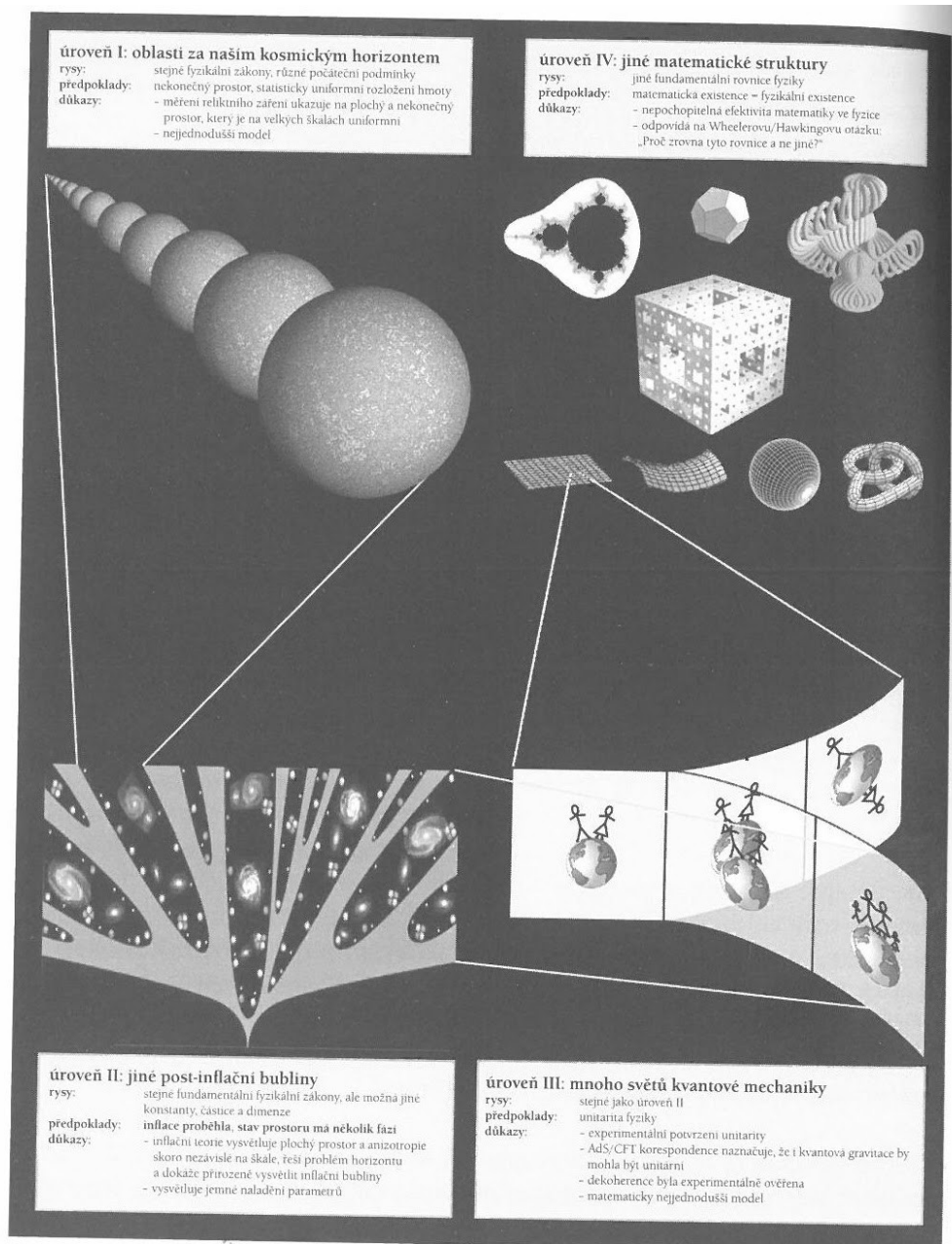

Otázky:

- Žijeme v "episvětě" – ve shlucích či prolínajících se stavech?
- Kvantové a chybové projevy našeho myšlení
- Časové "nebodovost" naší existence
- Záhada představivosti
- Jak řešíme exponenciálně složité úlohy?
- Jak to souvisí s přirozeným vznikem našeho myšlení na základě všeobecně zprostředkujícího charakteru lidské činnosti?
- Může se "skutečná" umělá inteligence zrodit jen v přímé návaznosti na vývoj lidské inteligence?
- Co to znamená pro lidskou inteligenci?
- Co to znamená pro parametry naší civilizace (například ekonomické – strategii vzdělání, měření růstu apod.)?

Shrnutí a 4. Tegmarkova mnohosvětovost

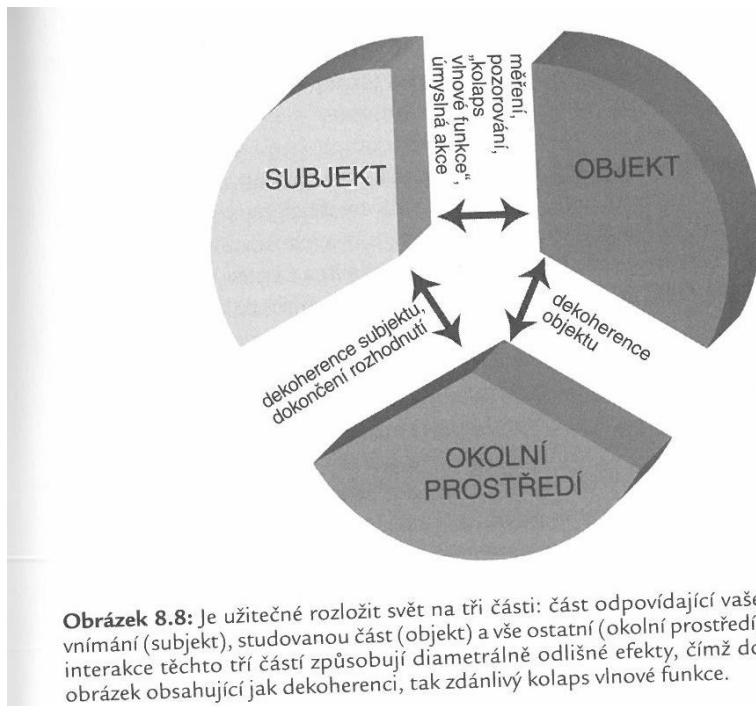

Obrázek 12.2: Paralelní vesmíry popsané v této knize tvoří hierarchii o čtyřech úrovních, kde každé multiverzum je jedním reprezentantem z mnoha možných, ležících o úroveň výš.

K tomu několik poznámek o "matematické" mnohosvětovosti.
 Tegmarkovo pojetí subjektu (pozorovatele, jednoho každého z nás)

Obrázek 8.8: Je užitečné rozložit svět na tři části: část odpovídající vašemu subjektivnímu vnímání (subjekt), studovanou část (objekt) a vše ostatní (okolní prostředí). Jak je naznačeno, interakce těchto tří částí způsobují diametrálně odlišné efekty, čímž dostáváme jednotný obrázek obsahující jak dekoherenci, tak zdánlivý kolaps vlnové funkce.

Problém je v tom, že naše "já" je multireflexivní.

Vztahuje se samo k sobě mnoha způsoby k sobě samému (uvědomování si sebe sama, svědomí, vědomá vůle zaměřená na vlastní chování, zodpovědnost..., přičemž multireflexivní je i každá z těchto složek.

Naše vlastní "já", a to na mnoho způsobů, zobrazuje sebe sama na svou část a napodobuje tak směřování (smysl?) celého vesmíru (nebo je to jen podmínka toho, aby se stalo součástí univerzálního procesu reprezentace celku v části?).

Přitom se naše "já" dostává samo k sobě v určitém průsečíku sebereflexí, jako by samo bylo výsledkem shlukování či prolínání různých posloupností stavů (může to mít základ v samotném "fungování světa", v "mechanismech koincidence paralelních světů" či podobně?).

Smysl existence všech světů...

Lze formulovat různým způsobem:

Reprezentace celku v části

Sebereflexe neomezeného prostřednictvím omezeného

Zobrazení veškerého jsoucna v součásti jsoucna

Poznávání světa člověkem jako jeden z konkrétních případů více uvedeného

Stopy podhalení výše uvedeného v dějinách lidského myšlení:

Tertullianovy absurdity víry v Boha a Giordanovův smysl nekonečných vesmírů

Spinozovo a Leibnizovo pojetí "myslících částí reality"

Hegelův samovývoj Absolutního Ducha a Marxovo pojetí vývoje společnosti jako přírodně historického procesu

Trochu víc fantazie

Pokud je reálná reprezentace celku prostřednictvím části nemůže být veškerá realita reprezentována jako souhrn všech možných kombinací.

Závratná mnohost kombinací, kterou nabízí nám dosud známé typy mnohosvětovosti, a to v mnoha směrech je jen živnou půdou pro proces reprezentace (zobrazení, poznání).

Dimenze strukturace a restrukturace – obecnější než čas a prostor.

Možná relativnost těchto dimenzí z hlediska (pozorujícího či interagujícího) subjektu (na různých stupních jeho vývoje).